

REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI URED ZA REVIZIJU
Područni ured Pazin

KLASA: 041-01/22-10/7
URBROJ: 613-20-23-10
Pazin, 16. kolovoza 2023.

Izvješće o obavljenoj reviziji učinkovitosti

Upravljanje građevinama za navodnjavanje u Istarskoj županiji

6 ČISTA VODA I
SANITARNI UVJETI

12 ODGOVORNA
POTROŠNJA
I PROIZVODNJA

SADRŽAJ

stranica

PREDMET, SUBJEKT I CILJEVI REVIZIJE	2
METODE REVIZIJE	3
KRITERIJI ZA OCJENU UČINKOVITOSTI	4
PRAVNI, STRATEŠKI I PLANSKI OKVIR ZA UČINKOVITO UPRAVLJANJE GRAĐEVINAMA ZA NAVODNJAVANJE	6
EVIDENCIJE GRAĐEVINA ZA NAVODNJAVANJE	11
GRADNJA, KORIŠTENJE I ODRŽAVANJE GRAĐEVINA ZA NAVODNJAVANJE	15
Gradnja građevina za navodnjavanje	15
Korištenje građevina za navodnjavanje	24
Održavanje građevina za navodnjavanje	30
KORIŠTENJE VODE ZA NAVODNJAVANJE	34
INFORMIRANJE JAVNOSTI	38
OCJENA UČINKOVITOSTI UPRAVLJANJA GRAĐEVINAMA ZA NAVODNJAVANJE U ISTARSKOJ ŽUPANIJI	40
OČITOVANJE ISTARSKE ŽUPANIJE	43

IZVJEŠĆE
O OBAVLJENOJ REVIZIJI UČINKOVITOSTI
UPRAVLJANJA GRAĐEVINAMA ZA NAVODNJAVANJE U
ISTARSKOJ ŽUPANIJU

Na temelju odredaba članka 19. i 21. Zakona o Državnom uredu za reviziju (Narodne novine 25/19), obavljena je revizija učinkovitosti upravljanja građevinama za navodnjavanje u Istarskoj županiji (dalje u tekstu: Županija).

Revizija je obavljena na način i prema postupcima utvrđenim Okvirom profesionalnih načela, standarda i smjernica Međunarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucija (INTOSAI) (Narodne novine 17/20) i Kodeksom profesionalne etike državnih revizora.

Postupci revizije provedeni su od 12. prosinca 2022. do 16. kolovoza 2023.

PREDMET, SUBJEKT I CILJEVI REVIZIJE

Predmet revizije je upravljanje građevinama za navodnjavanje u Županiji.

Navodnjavanje je, prema odredbama Zakona o vodama (Narodne novine 66/19, 84/21 i 47/23¹), djelatnost zahvaćanja podzemnih i površinskih voda i njihova isporuka radi natapanja poljoprivrednog zemljišta, sportskih terena ili drugoga zemljišta, dok je javno navodnjavanje djelatnost zahvaćanja podzemnih i površinskih voda te njihova isporuka radi natapanja poljoprivrednog zemljišta putem građevina za navodnjavanje u vlasništvu županija ili mješovitih melioracijskih građevina u vlasništvu Republike Hrvatske. Upravljanje su poslovi investitora gradnje vodnih građevina, njihovo održavanje, čuvanje i korištenje za namjene kojima vodne građevine služe.

Vodne građevine su građevine ili skupovi građevina zajedno s pripadajućim uređajima i opremom, koji čine tehničku, odnosno tehnološku cjelinu, a služe za uređenje vodotoka i drugih površinskih voda, zaštitu od štetnog djelovanja voda, zahvaćanje voda radi njihova namjenskog korištenja i za zaštitu voda od onečišćenja.

Vodne građevine su, između ostalog, vodne građevine za melioracije koje čine:

1. građevine za melioracijsku odvodnju (kanali s pripadajućim crpnim stanicama, drenažama, betonskim propustima, čepovima, sifonima, stepenicama, brzotocima, oblagama za zaštitu od erozija, ustavama i drugim pripadajućim građevinama, uređajima i opremom) koje se dijele na građevine za osnovnu melioracijsku odvodnju (melioracijske građevine I. i II. reda) i građevine za detaljnu melioracijsku odvodnju (građevine III. i IV. reda)
2. građevine za navodnjavanje (akumulacijske i druge zahvatne građevine, razvodna mreža i druge građevine pripadajuće ovim građevinama)
3. mješovite melioracijske građevine.

Građevinama za osnovnu melioracijsku odvodnju u vlasništvu Republike Hrvatske upravljaju Hrvatske vode. Građevinama za detaljnu melioracijsku odvodnju u vlasništvu županija upravljaju Hrvatske vode. Građevinama za navodnjavanje u vlasništvu županija upravljaju županije.

Građevine za navodnjavanje, prema načinu gradnje i upravljanja, dijele se na sustave javnog navodnjavanja² i privatne sustave. Sustavi javnog navodnjavanja najčešće se sastoje od vodozahvata s crpnom stanicom i postrojenjem za kondicioniranje vode³, akumulacije, dovodnoga sustava i distribucijske mreže. Vodozahvat može biti na otvorenom vodotoku, postojećoj akumulaciji ili podzemnoj vodi.

Subjekt revizije je Županija, kao investitor gradnje sustava javnog navodnjavanja na svom području.

Revizijom je obuhvaćeno razdoblje 2005. – 2021. u vezi s donošenjem županijskog plana navodnjavanja i ostvarenjem ciljeva utvrđenih navedenim planom, dok su podaci o drugim aktivnostima Županije obuhvaćeni do konca 2022.

¹ Do stupanja na snagu navedenog Zakona (srpanj 2019.), na snazi je bio Zakon o vodama (Narodne novine 153/09, 130/11, 56/13, 14/14 i 46/18).

² Predmet revizije su sustavi javnog navodnjavanja.

³ Prema odredbama Zakona o vodama, kondicioniranje je postupak obrade zahvaćene vode da bi postala prikladna za ljudsku potrošnju.

Osnovni cilj revizije je ocijeniti učinkovitost upravljanja građevinama za navodnjavanje te utvrditi ostvaruju li se ciljevi Nacionalnog projekta navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama u Republici Hrvatskoj (dalje u tekstu: NAPNAV), koji je donijela Vlada Republike Hrvatske u srpnju 2005., i Višegodišnjeg programa gradnje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina i građevina za melioracije (Narodne novine 117/15) (dalje u tekstu: Višegodišnji program gradnje) na području Županije. Revizijom je obuhvaćena provedba Plana navodnjavanja na području istarskih slivova (dalje u tekstu: Bazni plan navodnjavanja Županije), koji je donijela Županija u prosincu 2004., Novelacija Plana navodnjavanja Županije (dalje u tekstu: Plan navodnjavanja Županije), koji je donijela Županija u veljači 2008. te provedba programa održavanja građevina za navodnjavanje u vlasništvu Županije koje donosi njezino predstavničko tijelo.

Posebni ciljevi revizije su:

- provjeriti uspostavu pravnog, strateškog i planskog okvira za učinkovito upravljanje građevinama za navodnjavanje
- utvrditi jesu li ustrojene propisane evidencije građevina za navodnjavanje
- ocijeniti je li gradnja, korištenje i održavanje građevina za navodnjavanje učinkovita
- ocijeniti koristi li se voda za navodnjavanje u skladu s vodnim potencijalom i potrebama za navodnjavanjem
- utvrditi informira li se javnost o navodnjavanju.

METODE REVIZIJE

U skladu s prihvaćenim revizijskim standardima Međunarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucija (INTOSAI), revizija je planirana i obavljena na način koji osigurava potrebne revizijske dokaze i pruža razumnu osnovu za revizijske nalaze i zaključke te ostvarenje ciljeva revizije.

U fazi planiranja i pripreme revizije, analizirana je pravna regulativa, javno objavljeni podaci o Županiji, podaci o sustavima javnog navodnjavanja koje objavljuju Hrvatske vode i drugi dostupni podaci.

U provedbi postupaka revizije korištene su sljedeće metode prikupljanja i analize podataka:

- proučeni su i analizirani propisi te stručni i drugi dostupni materijali u vezi s navodnjavanjem
- analizirani su podaci iz poslovnih knjiga, evidencija i izvješća Županije, provjerena je dokumentacija u vezi sa sustavima navodnjavanja te su analizirani podaci iz javno objavljenih izvješća Hrvatskih voda
- na temelju odabranog uzorka, provjerena je dokumentacija Županije u vezi s evidentiranjem građevina za navodnjavanje i korištenjem sustava javnog navodnjavanja
- obavljani su razgovori s odgovornim osobama i pribavljena obrazloženja o pojedinim aktivnostima u vezi s upravljanjem građevinama za navodnjavanje.

KRITERIJI ZA OCJENU UČINKOVITOSTI

Za ocjenu učinkovitosti upravljanja građevinama za navodnjavanje utvrđeni su kriteriji koji proizlaze iz zakona, drugih propisa i planskih dokumenata, kao i poduzetih aktivnosti Županije u vezi s upravljanjem građevinama za navodnjavanje.

Okosnicu revizije činilo je glavno pitanje:

– Je li upravljanje građevinama za navodnjavanje učinkovito?

Revizijom su prikupljeni dokazi kako bi se odgovorilo na sljedeća **potpitanja**:

- Je li uspostavljen pravni, strateški i planski okvir za učinkovito upravljanje građevinama za navodnjavanje?
- Jesu li ustrojene evidencije građevina za navodnjavanje?
- Je li gradnja, korištenje i održavanje građevina za navodnjavanje učinkovita?
- Koristi li se voda za navodnjavanje u skladu s vodnim potencijalom i potrebama za navodnjavanjem?
- Provodi li se informiranje o ostvarenju županijskih planova navodnjavanja?

U tablici broj 1 daju se kriteriji za ocjenu učinkovitosti upravljanja građevinama za navodnjavanje, prema područjima revizije.

Tablica broj 1

Kriteriji za ocjenu učinkovitosti, prema područjima revizije

Redni broj	Područja revizije	Kriteriji
	1	2
1.	Pravni, strateški i planski okvir za učinkovito upravljanje građevinama za navodnjavanje	<ul style="list-style-type: none"> ○ uspostavljen je pravni i strateški okvir kojim je uređeno područje navodnjavanja ○ donesen je županijski plan navodnjavanja i usklađen je s NAPNAV-om ○ predstavničko tijelo Županije donijelo je program gradnje sustava javnog navodnjavanja ○ program gradnje sustava javnog navodnjavanja sadrži propisane podatke ○ predstavničko tijelo Županije donijelo je godišnji program održavanja sustava javnog navodnjavanja ○ godišnji program održavanja sustava javnog navodnjavanja sadrži propisane podatke
2.	Evidencije građevina za navodnjavanje	<ul style="list-style-type: none"> ○ ustrojena je evidencija građevina za navodnjavanje ○ prije gradnje građevina za navodnjavanje uređeni su imovinskopravni odnosi ○ uređeno je vlasništvo građevina za navodnjavanje ○ građevine za navodnjavanje evidentirane su u poslovnim knjigama Županije
3.	Gradnja, korištenje i održavanje građevina za navodnjavanje	<ul style="list-style-type: none"> ○ županijskim planom navodnjavanja utvrđen je vodni i zemljišni potencijal ○ županijskim planom navodnjavanja utvrđene su poljoprivredne površine pogodne za navodnjavanje ○ Županija je u skladu sa županijskim planom navodnjavanja nominirala projekte navodnjavanja prema Hrvatskim vodama

Redni broj	Područja revizije	Kriteriji
	1	2
		<ul style="list-style-type: none"> ○ prije gradnje građevina za navodnjavanje osigurani su izvori financiranja ○ Županija je dio/ukupna sredstva pribavila iz sredstava ruralnog razvoja ○ izrađeni su elaborati zaštite okoliša te su podneseni zahtjevi za ocjenu o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš ○ sustav javnog navodnjavanja pušten je u rad ○ prikupljaju se podaci o stvarno navodnjavanom poljoprivrednom zemljištu i broju priključenih korisnika ○ sustavi javnog navodnjavanja koriste se u punom kapacitetu (poljoprivrednici se priključuju na sustav), odnosno imaju dovoljan broj krajnjih korisnika ○ ispituje se jesu li cijene priključaka na sustave javnog navodnjavanja prihvatljive poljoprivrednicima ○ u preinvesticijskim studijama utvrđena je struktura poljoprivrednih kultura te planirana proizvodnja navedenih kultura na navodnjavanom poljoprivrednom zemljištu ○ prikupljaju se podaci o poljoprivrednim kulturama na zemljištu koje se navodnjava i analiziraju u odnosu na preinvesticijske studije ○ prikupljaju se podaci o povećanju poljoprivredne proizvodnje na navodnjavanom zemljištu i analiziraju se u odnosu na utrošak vode ○ provode se edukacije poljoprivrednika o koristima navodnjavanja (putem Županije ili drugih službi) zbog utjecaja klimatskih promjena ○ provode se edukacije poljoprivrednika o novim tehnologijama, načinu financiranja sustava javnog navodnjavanja i drugo ○ Županija surađuje s nadležnim institucijama u vezi s neposrednim nadzorom korištenja voda ○ Županija surađuje s Hrvatskim vodama u vezi s praćenjem rezultata NAPNAV-a na svome području ○ održavanje građevina za navodnjavanje u vlasništvu Županije preuzeto je od Hrvatskih voda u propisanom roku ○ izrađene su preinvesticijske studije kojima su određeni opći tehnički uvjeti za održavanje vodnih građevina i/ili se koriste Opći tehnički uvjeti Hrvatskih voda iz 2012. ○ sastavljen je izračun godišnjih troškova rada i održavanja sustava javnog navodnjavanja ○ izabrani su izvođači za poslove održavanja i zaključeni ugovori ○ poslovi održavanja obavljaju se u skladu sa zaključenim ugovorima
4.	Korištenje vode za navodnjavanje	<ul style="list-style-type: none"> ○ za korištenje vode za navodnjavanje pribavljene su vodopravne dozvole ○ sustavi javnog navodnjavanja omogućuju mjerenje utroška i gubitaka vode ○ s krajnjim korisnicima sustava javnog navodnjavanja zaključeni su ugovori ○ predstavničko tijelo Županije donijelo je odluku o godišnjoj visini naknade za navodnjavanje ○ odluka o godišnjoj visini naknade za navodnjavanje sadrži propisane elemente ○ naknada za navodnjavanje se obračunava na propisani način ○ vodi se očevidnik naknade za navodnjavanje ili je vođenje povjerenom drugim tijelima u skladu s propisima ○ ostvaruju se prihodi od naknade za navodnjavanje i namjenski se troše ○ donesena je odluka o podmirivanju dijela troškova održavanja sustava javnog navodnjavanja iz prihoda Županije
5.	Informiranje javnosti	<ul style="list-style-type: none"> ○ informira se javnost o ostvarenju županijskog plana navodnjavanja i učincima navodnjavanja

Upravljanje građevinama za navodnjavanje u Županiji ocjenjuje se **učinkovitim**, ako je uspostavljen pravni, strateški i planski okvir koji omogućava učinkovito upravljanje građevinama za navodnjavanje, ustrojene su propisane evidencije, gradnja građevina za navodnjavanje obavlja se u skladu s planskim dokumentima te se izgrađene građevine koriste i održavaju, voda za navodnjavanje koristi se u skladu s vodnim potencijalom i potrebama za navodnjavanjem te se informira javnost o ostvarenju županijskih planova navodnjavanja.

Upravljanje građevinama za navodnjavanje u Županiji ocjenjuje se **učinkovitim, pri čemu su potrebna određena poboljšanja**, ako su utvrđeni određeni propusti koji bitno ne utječu na upravljanje građevinama za navodnjavanje.

Upravljanje građevinama za navodnjavanje u Županiji ocjenjuje se **djelomično učinkovitim**, ako su utvrđene nepravilnosti i propusti koji utječu na učinkovito upravljanje građevinama za navodnjavanje i provedbu aktivnosti te su potrebna značajna poboljšanja.

Upravljanje građevinama za navodnjavanje u Županiji ocjenjuje se **neučinkovitim**, ako su utvrđene nepravilnosti i propusti koji bitno utječu na učinkovito upravljanje građevinama za navodnjavanje, kako bi se provodilo u skladu s načelima ekonomičnosti, djelotvornosti i svrsishodnosti.

PRAVNI, STRATEŠKI I PLANSKI OKVIR ZA UČINKOVITO UPRAVLJANJE GRAĐEVINAMA ZA NAVODNJAVANJE

Odredbama Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (Narodne novine 86/06, 125/06 – ispravak, 16/07 – ispravak, 95/08 – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 46/10 – ispravak, 145/10, 37/13, 44/13, 45/13 i 110/15), utvrđena je Županija kao jedinica područne (regionalne) samouprave. Županija obuhvaća deset gradova i 31 općinu s ukupno 195 237 stanovnika (prema popisu stanovništva iz 2021.).

Županije u svom samoupravnom djelokrugu obavljaju poslove od područnog (regionalnog) značaja, koji se odnose na obrazovanje, zdravstvo, prostorno i urbanističko planiranje, gospodarski razvoj, promet i prometnu infrastrukturu, održavanje javnih cesta, planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova, izdavanje građevinskih i lokacijskih dozvola, drugih akata u vezi s gradnjom i provedbom dokumenata prostornog uređenja za područje županije izvan područja grada te druge poslove u skladu s posebnim zakonima.

Zakonski predstavnik Županije od lipnja 2021. i u vrijeme obavljanja revizije je župan Boris Miletić, dipl. oec. Za obavljanje poslova iz samoupravnog djelokruga, ustrojen je Kabinet župana, dvije službe i jedanaest upravnih odjela. Poslovi u vezi sa sustavima javnog navodnjavanja obavljaju se u Upravnom odjelu za poljoprivredu, šumarstvo, lovstvo, ribarstvo i vodno gospodarstvo.

Područje navodnjavanja uređeno je Strategijom upravljanja vodama (Narodne novine 91/08), Strategijom poljoprivrede do 2030. (Narodne novine 26/22), NAPNAV-om, Zakonom o vodama, Zakonom o financiranju vodnoga gospodarstva (Narodne novine 153/09, 90/11, 56/13, 154/14, 119/15, 120/16, 127/17, 66/19 i 50/23 – ispravak), Uredbom o standardu kakvoće voda (Narodne novine 96/19), Pravilnikom o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje (Narodne novine 83/10 i 76/14), Pravilnikom o sadržaju, obliku i načinu vođenja vodne dokumentacije (Narodne novine 120/10), Pravilnikom o očevidniku zahvaćenih i korištenih količina voda (Narodne novine 81/10), Pravilnikom o izdavanju vodopravnih akata (Narodne novine 9/20 i 39/22), Pravilnikom o uvjetima za obavljanje poslova vodočuvarske službe (Narodne novine 114/10), Pravilnikom o posebnim uvjetima za obavljanje djelatnosti vodoistražnih radova i drugih hidrogeoloških usluga, poslova preventivne obrane od poplava te poslova i mjera redovite i izvanredne obrane od poplava te održavanja detaljnih građevina za melioracijsku odvodnju i građevina za navodnjavanje (Narodne novine 26/20), Popisom građevina za osnovnu melioracijsku odvodnju i mješovitih melioracijskih građevina od interesa za Republiku Hrvatsku (Narodne novine 83/10), Višegodišnjim programom gradnje i drugim propisima.

Prema Strategiji prostornog razvoja Republike Hrvatske (Narodne novine 116/17) u Republici Hrvatskoj se u 2010. navodnjavalo 3 627 ha obradivih površina, odnosno oko 0,2 % korištene poljoprivredne površine, što je u odnosu na 5 219 ha navodnjavane površine u 2009. smanjenje od 44,0 %.

Državni plan prostornog razvoja je prostorni plan državne razine i donosi se za područje Republike Hrvatske. Prema odredbi članka 196. Zakona o prostornom uređenju (Narodne novine 153/13) Državni plan prostornog razvoja trebalo je donijeti najkasnije u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu navedenog Zakona, odnosno do 1. siječnja 2016. Prema odredbi članka 61. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prostornom uređenju koji je stupio na snagu 15. srpnja 2017. (Narodne novine 65/17) Državni plan prostornog razvoja trebalo je donijeti najkasnije do konca 2019. Prema odredbama članka 67. Zakona o prostornom uređenju (Narodne novine 153/13, 65/17, 114/18, 39/19 i 98/19), Državni plan prostornog razvoja određuje: 1. osobito vrijedno zemljište namijenjeno poljoprivredi, 2. zemljište namijenjeno šumi i šumsko zemljište državnog značaja, 3. koridore infrastrukture državnog značaja, 4. zone namijenjene istraživanju i eksploataciji mineralnih sirovina, 5. područja posebne namjene, 6. granice područja za koje se donosi prostorni plan područja posebnih obilježja čija je obveza donošenja propisana tim planom, 7. izdvojena građevinska područja izvan naselja za gospodarsku i javnu namjenu državnog značaja i 8. površine drugih namjena državnog značaja određene Uredbom o određivanju građevina, drugih zahvata u prostoru i površina državnog i područnog (regionalnog) značaja. Također, prema odredbama članka 67. Zakona o prostornom uređenju, Državni plan prostornog razvoja propisuje: 1. uvjete provedbe zahvata u prostoru za građevine državnog značaja, 2. uvjete provedbe zahvata u prostoru državnog značaja koji se prema posebnim propisima koji uređuju gradnju ne smatraju građenjem, 3. obvezu donošenja prostornog plana područja posebnih obilježja ako za to postoji potreba i 4. smjernice za izradu urbanističkih planova uređenja državnog značaja. Navedeni plan donosi Hrvatski sabor, nositelj izrade je Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja, a stručni izrađivač je Hrvatski zavod za prostorni razvoj. Vlada Republike Hrvatske je koncem travnja 2018. donijela Odluku o izradi Državnog plana prostornog razvoja (Narodne novine 39/18) koja je stupila na snagu 5. svibnja 2018. Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske (Narodne novine 106/17) je polazište za izradu Državnog plana prostornog razvoja. Prostorni plan niže razine mora biti usklađen s prostornim planom više razine. Do vremena obavljanja revizije (srpanj 2023.) Državni plan prostornog razvoja nije donesen.

Strategiju upravljanja vodama donio je Hrvatski sabor u srpnju 2008., kao dugoročni planski dokument kojim se utvrđuje vizija, misija, ciljevi i zadaće državne politike u upravljanju vodama. Strategija daje strateška opredjeljenja i smjernice razvoja vodnoga gospodarstva polazeći od zatečenog stanja vodnoga sektora, razvojnih potreba, gospodarskih mogućnosti, međunarodnih obveza te potrebe za očuvanjem i unaprijeđenjem stanja voda te vodnih i o vodi ovisnih ekosustava.

U Strategiji upravljanja vodama se navodi da financiranje melioracijske odvodnje i melioracijskog navodnjavanja nema većih nepoznanica. Ono spada u obuhvat načela korisnik plaća. Jedina je dvojba treba li primijeniti načelo skupne solidarnosti, na što i u kojem opsegu. Navode se i opći podaci o vodnim potencijalima, područjima pogodnim za navodnjavanje, potrebama za navodnjavanjem te stanju poljoprivrede u vezi sa sustavima za navodnjavanje. Također, Strategijom je kao aktivnost u vezi s navodnjavanjem utvrđeno stvaranje uvjeta za razvoj navodnjavanja prema zahtjevima korisnika u skladu s NAPNAV-om. Nositelji aktivnosti su Ministarstvo poljoprivrede i županije.

NAPNAV je donijela Vlada Republike Hrvatske 2005. za razdoblje 2006. – 2020. NAPNAV sadrži polazišta, očekivane rezultate, nacionalni okvir projekta, projektne aktivnosti i institucije uključene u provedbu projekta. Očekivani rezultat provedbe NAPNAV-a je da će mjere sustavnog organiziranja infrastrukture u poljoprivredi, okrupnjavanja poljoprivrednih površina i uvođenja navodnjavanja i novih tehnologija proizvodnje polučiti i učinkovitiju poljoprivrednu proizvodnju. Tako je moguće da će se potaknuti promjena strukture proizvodnje uvođenjem visokovrijednih kultura koje većinom uvozimo te bi projekt u konačnici mogao rezultirati povoljnim makroekonomskim učinkom.

Višegodišnji program gradnje je planski dokument upravljanja vodama koji razrađuje načine postizanja ciljeva utvrđenih planovima više razine. Nositelj Višegodišnjeg programa gradnje je ministarstvo nadležno za vodno gospodarstvo.

Prema odredbama Zakona o vodama, svakome je dopušteno korištenje voda za osobne potrebe, na način i u količinama koje ne isključuju druge od jednakog korištenja (opće korištenje voda). Opće korištenje voda obuhvaća zahvaćanje površinske i podzemne vode za piće, kuhanje, grijanje, održavanje čistoće, sanitarne i druge potrebe u kućanstvu, i to iz prvoga vodonosnoga sloja u aluvijalnom području, a u području krša u skladu s vodopravnim uvjetima te korištenje površinskih voda za kupanje, sport i rekreaciju i druge slične namjene. Opće korištenje voda ne obuhvaća korištenje voda za navodnjavanje neovisno o veličini površine koja se navodnjava.

Pravo na korištenje voda za potrebe navodnjavanja ostvaruje se u skladu sa Zakonom o vodama, a radi ostvarenja ciljeva NAPNAV-a, planova i programa navodnjavanja županija te za zadovoljenje potreba za navodnjavanjem različitih korisnika za razne namjene.

Prema NAPNAV-u i Višegodišnjem programu gradnje, poljoprivredna proizvodnja pokazuje višegodišnji pad, neuravnoteženu ponudu i potražnju, stalnost negativne vanjskotrgovinske bilance i postupno smanjenje udjela u bruto domaćem proizvodu⁴. Stoga i gospodarski pokazatelji ukazuju na neučinkovito korištenje raspoloživih resursa zemljišta i voda, spor obrt kapitala i pad proizvodnosti rada u poljoprivredi. Prema istraživanjima, u Republici Hrvatskoj vrlo visoku i visoku pogodnost za navodnjavanje ima 484 025 ha poljoprivrednih površina, a potencijali hrvatske poljoprivrede nedovoljno su iskorišteni.

⁴ Bruto domaći proizvod pokazuje ukupnu vrijednost dobara i usluga proizvedenih u Republici Hrvatskoj.

Neiskorišteni su potencijali za navodnjavanje i navodnjavanje ne predstavlja značajno opterećenje na vodni resurs. Prema veličini navodnjavanih površina, Republika Hrvatska se nalazi na začelju Europe. Sve su češća razdoblja suša, iz kojih proizlaze značajne štete od suša, koje se navodnjavanjem, kao jednom od izuzetno važnih mjera, mogu smanjiti, a u određenim okolnostima i potpuno izbjeći.

NAPNAV-om su utvrđeni sudionici nadležni za njegovu provedbu, a to su Vlada Republike Hrvatske, Ministarstvo poljoprivrede, Nacionalno povjerenstvo za projekt navodnjavanja, Stručni tim za provedbu NAPNAV-a, Agencija za navodnjavanje, Hrvatske vode, županije, obiteljska poljoprivredna gospodarstva, zadruge i udruge, poslovni subjekti i gradovi. Aktivnosti Županije su izraditi županijske planove, sudjelovati u definiranju regionalnog koncesionara za rukovanje i upravljanje sustavom za navodnjavanje, nominirati projekte navodnjavanja, osigurati sredstva za sufinanciranje, poticati korisnike na udruživanje te osigurati suglasnosti krajnjih korisnika za nominaciju projekata.

Višegodišnjim programom gradnje identificirano je pet projekata navodnjavanja na području Županije kojima je obuhvaćeno poljoprivredno zemljište površine od 2 955 ha (Červar Porat – Bašarinka, Valtura, Petrovija 1. i 2. faza i Tar Vabriga).⁵

Do vremena obavljanja revizije (srpanj 2023.) nisu doneseni novi NAPNAV, kao ni Višegodišnji program gradnje. Izradu NAPNAV-a naručilo je Ministarstvo poljoprivrede, a izradu novog NAPNAV-a Hrvatske vode. Novi NAPNAV je u fazi izrade.

NAPNAV-om su utvrđeni posebni ciljevi, a jedan od kratkoročnih ciljeva je izrada županijskih planova. U NAPNAV-u je navedeno da sve županije i Grad Zagreb imaju navodnjavanih površina. Veličina navodnjavanih površina te udio navodnjavanih površina u ukupno korištenima nije jednak na svim područjima. Zato je realno očekivati da se navodnjavanje u Republici Hrvatskoj neće u svim područjima jednako razvijati. Županijama koje planiraju navodnjavanje preporučuje se da izrade županijske planove navodnjavanja, odnosno planske dokumente koji bi trebali valorizirati prirodne resurse, definirati prioritetna područja za navodnjavanje, procijeniti veličinu obuhvata te utvrditi socioekonomske učinke gradnje i primjene sustava za navodnjavanje.

Županija je u veljači 2008., na temelju NAPNAV-a, donijela Plan navodnjavanja Županije. Planom navodnjavanja Županije obuhvaćeni su Bazni plan navodnjavanja Županije, opće klimatske karakteristike, osnovna obilježja pluviometrijskog režima, opće hidrološke karakteristike, hidrološko-hidrogeološki aspekti geomorfoloških odnosa, opće pedološke karakteristike tala, kakvoća voda (podzemne vode, površinski vodotoci, akumulacije), pogodnost tala za navodnjavanje, poljoprivredna proizvodnja, potrebe za vodom, posebni uvjeti od značenja za razvoj sustava navodnjavanja (poljoprivredne površine u zonama sanitarne zaštite te u posebno šticećenim područjima), plan fazne izgradnje i tehnička rješenja sustava za navodnjavanje te prijedlog akcijskog plana za realizaciju projekata navodnjavanja s nižim financijskim i tehničkim zahtjevima u prvoj fazi te u kasnijim fazama za realizaciju složenijih sustava za navodnjavanje. U suradnji s jedinicama lokalne samouprave i potencijalnim korisnicima vode za navodnjavanje utvrđene su potrebe za navodnjavanjem 56 183 ha poljoprivrednih površina (uz pomoć anketnih upitnika i ortofoto karata Istarske županije) čiji su zahtjevi za vodom povećani na oko 97 000 000 m³/god.

⁵ Višegodišnji program gradnje – Tablica 13.19. Identificirani projekti navodnjavanja

U Planu navodnjavanja Županije se navodi da uzgoj maslina i proizvodnja visokokvalitetnog maslinova ulja, vinogradarstvo i proizvodnja vrhunskih vina, proizvodnja ranih povrtlarskih kultura te stočarstvo i peradarstvo imaju dugu tradiciju na području Županije. Agrarna struktura vrlo je nepovoljna za intenzivan razvoj suvremene i specijalizirane poljoprivredne proizvodnje i predstavlja osnovnu zapreku postizanju proizvodnje konkurentne poljoprivredi Europske unije. Veći dio (oko 72,0 %) od ukupno 169 000 ha poljoprivrednog zemljišta (obradivo zemljište i pašnjaci) u Županiji je u privatnom vlasništvu, a manji (oko 28,0 %) u vlasništvu Republike Hrvatske. Međutim, nepovoljne su veličine posjeda i parcela. Prema statističkim podacima oko 19 000 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (dalje u tekstu: OPG) u Županiji ima u svojem vlasništvu poljoprivredno i šumsko zemljište čija je prosječna veličina posjeda 9,5 ha, a po odbitku šumskog zemljišta prosječna veličina posjeda koje obuhvaća samo poljoprivredno zemljište iznosi 6,4 ha, dok je prosječna veličina posjeda koje obuhvaća samo obradivo zemljište 3,8 ha. Najveći udio OPG-ova (oko 68,0 %) ima posjede manje od 5 ha poljoprivrednog zemljišta, oko 20,0 % gospodarstava je veličine od 5 ha do 10 ha te je 12,0 % veće od 10 ha. Prosječna veličina obradivih parcela je 0,22 ha, što otežava primjenu suvremene tehnike i tehnologije u procesu proizvodnje. Manje od 25,0 % OPG-ova (oko 4 600) registrirano je u upisniku poljoprivrednih proizvođača u Ministarstvu poljoprivrede za tržišnu proizvodnju, dok se drugi ili bave poljoprivredom samo za vlastitu potrošnju ili su napustili poljoprivrednu proizvodnju, što znači da je njihovo zemljište neobrađeno. Isključivo od poljoprivrede živi oko 1 000 OPG-ova. Obrazovanje poljoprivrednog stanovništva, poglavito u području primjene suvremenih tehnologija u poljoprivredi i ribarstvu, nije odgovarajuće.

Planom navodnjavanja Županije predviđena je izgradnja sustava u tri faze. Prva faza predviđa četiri županijska pilot-projekta: Valtura 485 ha, Červar Porat – Bašarinka 605 ha, Turnina 300 ha, Proština 378 ha i 13 područja iskazanog interesa jedinica lokalne samouprave (četiri faze navodnjavanja Labinštine 2 580 ha, dvije faze Bujštine 2 485 ha, dvije faze Puljštine 1 486 ha, Poreština 660 ha, dvije faze Pazinštine 626 ha te Rovinjštine 393 ha i Bužeštine 254 ha). U drugoj fazi predviđena je izgradnja akumulacija predloženih u Baznom planu navodnjavanja Županije. Treća faza predviđa izgradnju dodatnih akumulacija. Kako za planiranje novih akumulacija potrebnih za treću fazu odnosno za dugoročno planiranje navodnjavanja nema dovoljno detaljnih podloga (posebice hidrogeoloških, hidroloških i pedoloških studija i podataka istražnih radova), detaljnija analiza planira se izvršiti u daljnjoj razradi studijske i projektne dokumentacije.

Do konca 2022. na području Županije s radom je započeo sustav javnog navodnjavanja Valtura (dalje u tekstu: sustav navodnjavanja Valtura) te je završena gradnja sustava javnog navodnjavanja Červar Porat – Bašarinka (dalje u tekstu: sustav navodnjavanja Červar Porat – Bašarinka) koji još nije započeo s radom (u srpnju 2022. pribavljena je privremena uporabna dozvola). Za sustav navodnjavanja Valtura donesen je Program održavanja sustava javnog navodnjavanja za 2022. s propisanim podacima, a za sustav navodnjavanja Červar Porat – Bašarinka Program održavanja sustava javnog navodnjavanja za 2023. s propisanim podacima. Za navedene sustave nisu doneseni programi gradnje. Prema obrazloženju, Županija nije donijela programe gradnje jer je gradnja planirana Planom navodnjavanja Županije.

Prema odredbama članka 30. Zakona o vodama, gradnja i održavanje građevina za navodnjavanje u vlasništvu jedinica područne (regionalne) samouprave provodi se prema programu koji donosi njezino predstavničko tijelo.

Prema odredbama članaka 3. i 6. Pravilnika o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje, program gradnje sustava javnog navodnjavanja, koji donosi jedinica područne (regionalne) samouprave temeljem županijskog plana navodnjavanja, sadrži sljedeća poglavlja: interes krajnjih korisnika za projektiranje i gradnju sustava javnog navodnjavanja, način financiranja izrade projektne dokumentacije i gradnje sustava javnog navodnjavanja, opseg i dinamiku izrade projektne dokumentacije (studija izvodljivosti, studija utjecaja na okoliš, idejni projekt, glavno-izvedbeni projekt), dinamiku pribavljanja potrebnih dozvola i suglasnosti, planiranu vrijednost projektiranja i gradnje sustava javnog navodnjavanja te dinamiku početka i dovršetka projektiranja i gradnje sustava javnog navodnjavanja. Program održavanja sustava javnog navodnjavanja donose jedinice područne (regionalne) samouprave za svaku godinu. Program se temelji na pojedinačnim sustavima javnog navodnjavanja te sadrži ukupno potrebne količine vode i dinamiku rada sustava navodnjavanja, godišnji plan navodnjavanja te godišnje troškove rada i održavanja sustava. U postupku izrade i donošenja godišnjeg programa održavanja sustava javnog navodnjavanja, jedinice područne (regionalne) samouprave dužne su uključiti krajnje korisnike.

Državni ured za reviziju nalaže prije početka gradnje sustava navodnjavanja donijeti program gradnje u skladu s odredbama Zakona o vodama i Pravilnika o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje.

EVIDENCIJE GRAĐEVINA ZA NAVODNJAVANJE

Županija je ustrojila registar imovine u kojem je evidentiran sustav za navodnjavanje Valtura. Registar sadrži podatke o procijenjenoj vrijednosti, statusu vlasništva, načinu stjecanja, namjeni, stanju, funkciji, podatke o vlasniku, upravitelju i korisniku, površini zemljišta, godini izgradnje, dokumente (opis linijske infrastrukture građevine sustava navodnjavanja, obračun prihoda i rashoda sustava javnog navodnjavanja, obračun naknade za navodnjavanje) i drugo.

Prema obrazloženju Županije, zbog neriješenih imovinskopravnih odnosa, sustav navodnjavanja Červar Porat – Bašarinka evidentirat će tijekom 2024. Također, napominje da je projekt izgradnje navedenog sustava sufinanciran sredstvima Europske unije te završava 31. prosinca 2023.

Prema dostavljenoj dokumentaciji, Županija je izgradila sustav navodnjavanja Valtura za koji je pribavljena uporabna dozvola i koji je započeo s radom te sustav navodnjavanja Červar Porat – Bašarinka za koji je pribavljena privremena uporabna dozvola. Za jedan sustav javnog navodnjavanja pribavljena je građevinska dozvola (Petrovija), a za jedan lokacijska dozvola (Čepić Polje). Osim navedenih sustava, Županija je izradila predinvesticijsku studiju za sustav javnog navodnjavanja područja Žmergo – Brtonigla (koji obuhvaća sustave Žmergo – Brtonigla, Buje i Brtonigla – Fiorini) i Bužeštinu. Također, izrađena su idejna rješenja za Rovinjštinu, Pazinštinu, Poreštinu (čiji je sastavni dio sustav navodnjavanja Červar Porat – Bašarinka), Bujštinu (u čijem sastavu su sustavi javnog navodnjavanja Petrovija i Žmergo – Brtonigla) i Labinštinu (čiji je sastavni dio sustav javnog navodnjavanja Čepić Polje).

Za gradnju sustava navodnjavanja Valtura površine 380 ha namijenjenih navodnjavanju poljoprivrednih površina unutar Kaznionice u Valturi, Županija je otkupila dio zemljišta u privatnom vlasništvu, a Republika Hrvatska darovala je Županiji zemljište površine 17 659 m². Za postavljanje cjevovoda na zemljištu u vlasništvu Republike Hrvatske osnovano je pravo služnosti bez naknade u korist Županije.

Sustav navodnjavanja Červar Porat – Bašarinka obuhvaća 490 ha neto poljoprivredne površine namijenjenih navodnjavanju na području Grada Poreča – Parenzo i Općine Tar Vabriga – Torre Abrega. Sustav je izgrađen na katastarskim česticama zemljišta koje su prethodno bile u privatnom vlasništvu i u vlasništvu Republike Hrvatske. U svrhu izgradnje trase i postavljanja cjevovoda, za dio katastarskih čestica u privatnom vlasništvu Županija je isplatila naknadu za pravo služnosti. Za katastarske čestice u vlasništvu Republike Hrvatske, od srpnja 2016. do veljače 2023. Županija je nadležnim ministarstvima radi rješavanja imovinskopravnih odnosa uputila prijedlog, dopune prijedloga i požurnice. Za dio katastarskih čestica u vlasništvu Republike Hrvatske zaključeni su ugovori o pravu služnosti bez naknade. Za neriješene imovinskopravne odnose za 13 katastarskih čestica koje se odnose na šumsko zemljište u vlasništvu Republike Hrvatske, Ministarstvu poljoprivrede uputila je zahtjev, dopunu zahtjeva i požurnicu za izdavanje rješenja o izdvajanju iz šumskogospodarskog područja. Županija do vremena obavljanja revizije (srpanj 2023.) nije dobila odgovor.

U tablici broj 2 daju se podaci o procijenjenim vrijednostima ulaganja u izgradnju sustava javnog navodnjavanja na području Županije, prema studijama izvodljivosti i predinvesticijskim studijama te o ostvarenim ulaganjima od 2006. do konca 2022., prema godišnjim izvještajima o izvršenju proračuna.

Tablica broj 2

Procijenjene vrijednosti ulaganja u sustave javnog navodnjavanja na području Županije, prema studijama izvodljivosti i preinvesticijskim studijama te o ostvarenim ulaganjima od 2006. do konca 2022., prema godišnjim izvještajima o izvršenju proračuna

u kn

Redni broj	Sustav javnog navodnjavanja		Procijenjena vrijednost sustava*	Ulaganja u sustave javnog navodnjavanja				Indeks ostvarenja (u %)
				Izrada projektne i druge dokumentacije	Gradnja	Ostali rashodi	Ukupna ulaganja	
	1		2	3	4	5	6 (3+4+5)	7 (6/2*100)
1.	Valtura		60.443.795,00	7.493.921,00	61.359.644,00	4.988.000,00	73.841.565,00	122,2
2.	Červar Porat – Bašarinka		106.360.488,00	3.964.960,00	121.950.187,00	513.532,00	126.428.679,00	118,9
3.	Petrovija		155.735.117,00		0,00	0,00		
4.	Čepić Polje		59.623.875,00		0,00	0,00		
5.	Područja Žmergo – Brtonigla (sustavi navodnjavanja Žmergo – Brtonigla, Buje i Brtonigla – Fiorini)	Varijanta 1. pohrana vode u akumulaciju Kaštanjari 1	397.333.471,00	8.488.760,00	0,00	0,00	8.488.760,00	-
		Varijanta 2. pohrana vode u akumulaciju Mulski potok	386.462.751,00		0,00	0,00		
		Varijanta 3. pohrana vode u akumulaciju Kaštanjari 2 i Lavre 1	507.283.077,00		0,00	0,00		
		Varijanta 4. pohrana vode u akumulaciju Kaštanjari 2, Lavre 2 i Brtonigla	484.585.077,00		0,00	0,00		
Ukupno			-	19.947.641,00	183.309.831,00	5.501.532,00	208.759.004,00	-

* Izvor: Podaci iz studija izvodljivosti i preinvesticijskih studija

Ukupna vrijednost ulaganja u sustave javnog navodnjavanja na području Županije od 2006. do konca 2022. iznosi 208.759.004,00 kn, a odnosi se na ulaganja u gradnju sustava u iznosu od 183.309.831,00 kn, izradu projektne i druge dokumentacije u iznosu od 19.947.641,00 kn te druge rashode u iznosu od 5.501.532,00 kn (naknade za priključenje na električnu mrežu, izradu geodetskih elaborata i drugo).

Za sustave javnog navodnjavanja Petrovija (osim ulaganja tijekom 2021. i 2022.), Žmergo – Brtonigla i Čepić Polje evidentirana su ulaganja u izradu projektne i druge dokumentacije u skupnom iznosu, a nisu evidentirana ulaganja po pojedinim sustavima navodnjavanja kako bi imovina bila evidentirana u skladu s odredbom članka 4. Pravilnika o proračunskom računovodstvu i Računskom planu (Narodne novine 124/14, 115/15, 87/16, 3/18, 126/19 i 108/20), prema kojemu su proračunski korisnici obvezni u svom knjigovodstvu osigurati podatke pojedinačno po vrstama prihoda i primitaka, rashoda i izdataka kao i o stanju imovine, obveza i vlastitih izvora.

Državni ured za reviziju preporučuje ulaganja u sustave na području Županije nadalje evidentirati po pojedinim sustavima navodnjavanja, u skladu s odredbama Pravilnika o proračunskom računovodstvu i Računskom planu.

Koncem 2022. u poslovnim knjigama Županije u okviru imovine u upotrebi evidentiran je izgrađeni sustav navodnjavanja Valtura vrijednosti 59.772.629,00 kn (nabavna vrijednost 78.517.935,00 kn, ispravak vrijednosti 18.745.306,00 kn), od čega se na vrijednost zemljišta odnosi 4.752.910,00 kn. Revizijom je utvrđeno da su rashodi u iznosu od 18.010.288,00 kn ostvareni u 2013. i koji se mogu povezati uz sustav navodnjavanja Valtura ispravno evidentirani na računu dugotrajne nefinancijske imovine u 2013. Navedeni rashodi su u 2016. ponovno evidentirani na računu dugotrajne nefinancijske imovine u istom iznosu (odnosno evidentirani su dva puta).

Navedeno nije bilo u skladu s odredbom članka 10., stavka 1. Pravilnika o proračunskom računovodstvu i Računskom planu, kojim je propisano da se knjiženje i evidentiranje u poslovnim knjigama temelji na vjerodostojnim, istinitim, urednim i prethodno kontroliranim knjigovodstvenim ispravama.

Županija je počela obračunavati i evidentirati ispravak vrijednosti sustava navodnjavanja Valtura u svojim poslovnim knjigama od 2013., a uporabna dozvola za korištenje navedenog sustava izdana je u lipnju 2015.

Odredbom članka 1. Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o proračunskom računovodstvu i Računskom planu koji je na snazi od rujna 2016. propisano je da je početak ispravka vrijednosti dugotrajne nefinancijske imovine prvi dan mjeseca koji slijedi iza mjeseca u kojem je sredstvo stavljeno u uporabu.

Županija je od 2013. do konca 2018. evidentirala ispravak vrijednosti sustava navodnjavanja Valtura kao umnožak godišnje amortizacijske stope 5,0 % i nabavne vrijednosti sustava. Od 2019. nadalje Županija je godišnju stopu amortizacije s 5,0 % smanjila na 1,25 % te je kao osnovicu za obračun i evidentiranje ispravka vrijednosti koristila sadašnju vrijednost sustava, a ne nabavnu vrijednost. Županija je mjesečni iznos amortizacije obračunavala na način da je sadašnju vrijednost sustava podijelila s preostalim vijekom trajanja sustava u mjesecima.

Navedeno nije bilo u skladu s odredbama članka 19. Pravilnika o proračunskom računovodstvu i Računskom planu kojima je propisano da se vrijednost dugotrajne imovine ispravlja po prosječnim godišnjim stopama linearnom metodom te da je osnovica za otpis dugotrajne imovine njen početni ili revalorizirani trošak nabave (nabavna vrijednost) odnosno procijenjena vrijednost.

Državni ured za reviziju nalaže ispravno evidentirati dugotrajnu nefinancijsku imovinu te obračunavati i evidentirati ispravak vrijednosti dugotrajne nefinancijske imovine u skladu s odredbama Pravilnika o proračunskom računovodstvu i Računskom planu.

GRADNJA, KORIŠTENJE I ODRŽAVANJE GRAĐEVINA ZA NAVODNJAVANJE

Gradnja građevina za navodnjavanje

Osnovna pretpostavka za razvoj sustava javnog navodnjavanja su vodni i zemljišni potencijali. Podaci o vodnom i zemljišnom potencijalu na području Republike Hrvatske uređeni su u NAPNAV-u i Višegodišnjem programu gradnje, a podaci o vodnom i zemljišnom potencijalu na području Županije u Planu navodnjavanja Županije.

Prema NAPNAV-u, u 2003. u Republici Hrvatskoj navodnjavano je 9 264,75 ha odnosno 0,9 %, dok je u Županiji navodnjavano 381,88 ha poljoprivrednog zemljišta odnosno 1,5 % korištenih površina.⁶ Obnovljivi izvori vode u Republici Hrvatskoj iznose oko 45 milijardi m³ vode godišnje, od čega 39 milijardi m³ godišnje iz površinskih voda i 6 milijardi m³ iz podzemnih voda.

Za potrebe analize i rangiranja prioriteta navodnjavanja u Republici Hrvatskoj, prema podacima iz NAPNAV-a, izrađena je karta potencijala vodnih resursa na temelju hidrografske karte, karte slivova podzemnih voda te procijenjene vodne bilance Republike Hrvatske. Pri izradi navedene karte uvedeno je šest razreda potencijala za navodnjavanje: vrlo visoki, visoki, srednji, umjereni, nizak i vrlo nizak potencijal. Na području Županije srednji potencijal (osigurane vode za navodnjavanje uz značajnija ulaganja u hidrotehničke građevine i provedbu kontinuiranog bilanciranja raspoloživih voda) utvrđen je za slivove Mirne i Dragonje, dok je vrlo nizak potencijal utvrđen za jugozapadni dio Istre.

Nadalje, u NAPNAV-u je izvršeno rangiranje županija s obzirom na potencijale za navodnjavanje na nacionalnoj razini. Provedena je analiza koja uz korištene kriterije prirodnih resursa i deficita vode uvodi i socioekonomske kriterije. Kriteriji su grupirani u četiri skupine: obilježja poljoprivrednih gospodarstava, uzgajane kulture, prirodni resursi i deficit vode. Temeljem provedene analize županije su na nacionalnoj razini rangirane u četiri skupine, gdje prva skupina predstavlja županije s vrlo visokim prioritetom u navodnjavanju sa smanjenjem do četvrte skupine s normalnim prioritetom za navodnjavanje. Županija pripada u prvu prioritetnu skupinu za navodnjavanje.

U vrijeme donošenja NAPNAV-a, osnovna karakteristika poljoprivrednih gospodarstava u Republici Hrvatskoj bila je usitnjenost posjeda, a uvođenje navodnjavanja na takvim posjedima je organizacijski i financijski zahtjevno. Jedan od očekivanih rezultata provedbe NAPNAV-a je da će se, između ostalog, mjerama okrupnjavanja poljoprivrednih površina i uvođenjem navodnjavanja postići učinkovitija poljoprivredna proizvodnja. Županija je jedna od jedanaest županija koja je imala prosječnu veličinu korištenog poljoprivrednog zemljišta po gospodarstvu (1,6 ha) manju od prosjeka Republike Hrvatske (1,9 ha).

⁶ NAPNAV – Tablica 8. Navodnjavane površine u Republici Hrvatskoj, prema popisu poljoprivrede iz 2003.

NAPNAV je na osnovi provedenih analiza pogodnosti tla, potencijala vodnih resursa i klimatskih čimbenika, a uvažavajući područja i površine na kojima se projekti navodnjavanja neće moći razvijati (deficit vode, minski sumnjiva područja, zaštićena područja, područja prve i druge zone sanitarne zaštite izvorišta vode za piće) utvrdio potencijale poljoprivrednog zemljišta za navodnjavanje na području Republike Hrvatske.

U Republici Hrvatskoj vrlo visoki potencijal za navodnjavanje imalo je zemljište površine 5 977 ha, visoki potencijal 478 048 ha, umjeren 979 175 ha, dok je nizak i vrlo nizak potencijal imalo zemljište površine 417 814 ha, što ukupno iznosi 1 881 014 ha. Na području Županije vrlo visoki potencijal za navodnjavanje imalo je 1 627 ha, visoki potencijal zemljište površine 20 464 ha, umjereni 59 763 ha, nizak 3 491 ha, dok je vrlo nizak potencijal imalo zemljište površine 141 ha, što ukupno iznosi 85 486 ha.⁷ Prema NAPNAV-u, Županija raspolaže sa 147 180,30 ha poljoprivrednog zemljišta. Od toga je 55 991 ha ili 38,0 % trajno nepogodno za navodnjavanje.

Županija je Hrvatskim vodama dostavila dva projekta za koje su zaključeni ugovori o komisionom vođenju projekta. Ugovorima o komisionom vođenju projekta za račun Županije povjereno je Hrvatskim vodama koje izrađuju plan provedbe projekta, provode postupke javne nabave, izrađuju i zaključuju ugovore o javnoj nabavi, obavljaju plaćanja na temelju ugovora, nadziru izvršenje ugovora, prate tehničke i financijske pokazatelje izvršenja te obavljaju druge poslove koje po naravi obavlja Županija. Prema ugovorima o komisionom vođenju projekta sustava javnog navodnjavanja, Županija je obvezna, između ostalog, pribaviti sve upravne akte, Hrvatskim vodama dostaviti svu dokumentaciju projekta, riješiti imovinskopravne odnose, provoditi plan nabave, imenovati stručno povjerenstvo i provoditi postupke javne nabave, Agenciji za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (dalje u tekstu: Agencija za plaćanje) dostaviti traženu dokumentaciju o nabavi, Hrvatskim vodama i ovlaštenim revizorskim tijelima omogućiti provođenje provjera na terenu, imenovati stručne osobe u tim za provedbu projekta, podnositi zahtjeve za isplatom sredstava, uredno plaćati obveze po ugovorima te imenovati osobu ovlaštenu za upravljanje sustavom navodnjavanja.

U NAPNAV-u je utvrđen redoslijed provedbe programa izgradnje sustava navodnjavanja koji se daje u shematskom prikazu broj 1.

⁷ NAPNAV – Tablica 30. Potencijal zemljišta za navodnjavanje po županijama u Republici Hrvatskoj (u ha)

Shematski prikaz broj 1

Redoslijed provedbe programa izgradnje sustava navodnjavanja

1. Izrada idejnog projekta ili idejnog rješenja
2. Izrada stručne podloge za ishođenje lokacijske dozvole
3. Podnošenje zahtjeva i ishođenje lokacijskih uvjeta i lokacijske dozvole
4. Izrada glavnog projekta
5. Podnošenje zahtjeva i ishođenje građevinske dozvole
6. Izrada izvedbenog projekta
7. Ugovaranje radova i nadzora, nabava strojeva i opreme
8. Izgradnja objekata, montaža i puštanje opreme u rad uz stalni nadzor
9. Tehnički pregled funkcionalnog sklopa navodnjavanja prema građevinskoj
10. Uporabna dozvola

Do konca 2022. izgrađena su dva sustava javnog navodnjavanja koja obuhvaćaju poljoprivredno zemljište površine 870 ha. Uz navedene sustave, Županija je započela aktivnosti na gradnji tri sustava koja obuhvaćaju poljoprivredno zemljište površine 2 597 ha, čime bi na području Županije navodnjavanjem bilo obuhvaćeno poljoprivredno zemljište površine 3 467 ha. Do konca 2022. ukupna ulaganja u sustave navodnjavanja na području Županije iznose 208.759.004,00 kn.

Projektna dokumentacija za sve sustave javnog navodnjavanja na području Županije financirana je sredstvima državnog, županijskog i lokalnih proračuna, dok je gradnja sustava navodnjavanja Červar Porat – Bašarinka financirana i sredstvima iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. (dalje u tekstu: Program ruralnog razvoja).

Ulaganja u sustave javnog navodnjavanja na području Županije do konca 2022. financirana su sredstvima Europske unije u iznosu od 96.863.266,00 kn ili 46,4 %, sredstvima Hrvatskih voda u iznosu od 77.466.147,00 kn ili 37,1 %, sredstvima županijskog i lokalnih proračuna u iznosu od 31.904.030,00 kn ili 15,3 %, sredstvima Ministarstva pravosuđa i uprave u iznosu od 2.084.405,00 kn ili 1,0 % te sredstvima Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije u iznosu od 441.156,00 kn ili 0,2 %.

Za troškove koje je Županija dužna osigurati iz vlastitih izvora, u studenome 2021. Županija je s Ministarstvom regionalnoga razvoja i fondova Europske unije zaključila Ugovor o sufinanciranju provedbe Europskog projekta u vezi dodjele bespovratnih sredstava programa sufinanciranja provedbe Europskog projekta u najvišem iznosu od 4.411.562,79 kn te je Županiji uplaćen iznos u visini od 10,0 % ukupno odobrenog iznosa odnosno 441.156,28 kn. U svibnju 2023. Županija je s Ministarstvom regionalnoga razvoja i fondova Europske unije potpisala Sporazum o raskidu Ugovora o sufinanciranju provedbe projekta sukladno kojem je izvršen povrat ranije uplaćenih sredstava u iznosu od 58.551,50 EUR (441.156,28 kn). Sporazumom je utvrđeno da je Ugovorom zaključenim s Agencijom za plaćanja u srpnju 2017. Županiji već dodijeljen najviši iznos potpore po natječaju za provedbu tipa operacije 4.3.1. Investicije u osnovnu infrastrukturu javnog navodnjavanje.

Prema Programu ruralnog razvoja, gradnja građevina za javno navodnjavanje financira se sredstvima Europske unije kroz mjeru 4.3. Potpora za ulaganja u infrastrukturu u vezi s razvojem, modernizacijom i prilagodbom poljoprivrede i šumarstva, provedba tipa operacije 4.3.1. Investicije u osnovnu infrastrukturu javnog navodnjavanja.

Korisnici mjere su županije, a sredstva se mogu koristiti za gradnju cjelovitog sustava za navodnjavanje (akumulacije, kanali, površinska i/ili podzemna drenaža kao elementi funkcionalne cjeline projekta, crpne stanice, cjevovodi, distribucijska mreža, nadzorno-upravljački sustav i drugo). Navedenim Programom predviđeno je sufinanciranje projekta do 15.000.000,00 EUR odnosno do 113.017.500,00 kn.

Radi nominiranja projekata na natječaje iz Programa ruralnog razvoja izrađuje se preinvesticijska ili investicijska studija te studija izvodljivosti koja je ocjena prihvatljivosti projekta. Za projekte koji se financiraju iz navedenog Programa izrađen je vodič za izradu preinvesticijskih studija, kojim je propisan njihov sadržaj. Prema navedenom vodiču, svaka preinvesticijska studija treba sadržavati uvod, predstavljanje investitora, smještanje projekta u prostor, predmet projekta, varijante rješavanja projekta, financijsku i ekonomsku analizu te zaključak. Županija je, radi nominiranja projekta, izradila studiju izvodljivosti i preinvesticijsku studiju s propisanim sadržajem.

Sredstva za gradnju sustava navodnjavanja Červar Porat – Bašarinka osigurana su iz Programa ruralnog razvoja temeljem ugovora iz srpnja 2017. koje je Županija zaključila s Agencijom za plaćanje, a koja je temeljem ugovora odobrila Županiji potporu u najvišem ukupnom iznosu od 104.192.117,50 kn za izgradnju sustava, od čega Europska unija financira 85,0 %, a Republika Hrvatska 15,0 %.

Županija je provela postupke javne nabave te je Agenciji za plaćanja dostavila dokumentaciju iz provedenih postupaka. Prema odredbama ugovora, Agencija za plaćanje ima pravo primijeniti financijske ispravke u slučaju nepoštivanja posebnih propisa koji uređuju postupak javne nabave. Ako nakon provedene administrativne kontrole postupka nabave i odabranih ponuda Agencija za plaćanja utvrdi da Županija ispunjava uvjete i kriterije, izdat će obavijest i utvrditi neprihvatljive troškove. U Obavijesti o iznosu potpore iz listopada 2022., temeljem pregleda odabranih ponuda utvrđeno je da postoje neprihvatljivi i neodobreni troškovi te je izvršena financijska korekcija i dodijeljen iznos potpore u iznosu od 102.515.863,41 kn. Do vremena obavljanja revizije (srpanj 2023.) Agencija za plaćanje je na temelju zahtjeva isplatila predujam i tri rate u ukupnom iznosu od 96.863.266,10 kn.

Zbog uspostavljenih sustava kontrola ostvarenih rashoda, odnosno prihvatljivih troškova kod provedbe projekata Europske unije, prihodi od pomoći ostvaruju se naknadno te su rashodi u vezi s projektima financirani iz općih proračunskih prihoda. U poslovnim knjigama spomenuta potraživanja na temelju plaćenih prihvatljivih rashoda nisu evidentirana. Odredbama članka 36. Pravilnika o proračunskom računovodstvu i Računskom planu propisano je, između ostalog, da se potraživanja za sredstva pomoći Europske unije koja se refundiraju temeljem plaćenih prihvatljivih rashoda evidentiraju zaduživanjem odgovarajućeg računa odjeljka 1632 Potraživanja za pomoći od međunarodnih organizacija te institucija i tijela Europske unije i 1638 Potraživanja za pomoći temeljem prijenosa sredstava Europske unije i odobravanjem odgovarajućeg računa podskupine 963 Obračunate pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar općeg proračuna.

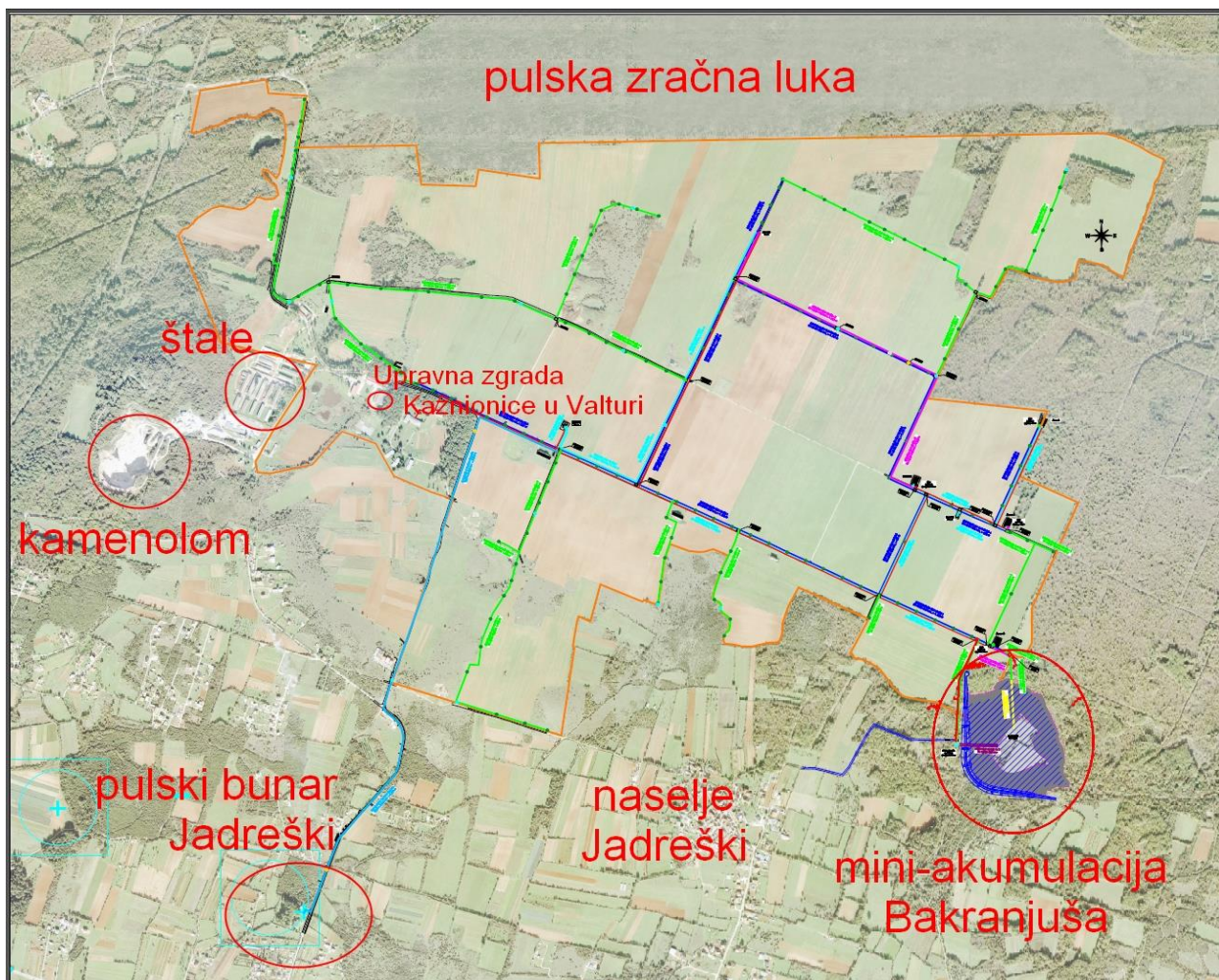
Državni ured za reviziju nalaže evidentirati potraživanja u vezi s ostvarenim projektima Europske unije na temelju nastanka poslovnog događaja, odnosno istodobno s evidentiranjem plaćanja obveza u vezi s navedenim projektima u skladu s odredbama Pravilnika o proračunskom računovodstvu i Računskom planu.

Sustav navodnjavanja Valtura izgrađen je 2015. kao pilot-projekt koji obuhvaća sanaciju postojećeg sustava navodnjavanja izgrađenog prije 1968. te izgradnju akumulacije Bakranjuša korisnog volumena 632 500 m³ s pratećom infrastrukturom i distribucijskom mrežom na području Kaznionice u Valturi. Predviđen je za navodnjavanje 380 ha poljoprivrednog zemljišta. Akumulacija se može puniti vodom iz podzemlja (tri bunara u vlasništvu Kaznionice u Valturi) i bunara Jadreški (u vlasništvu društva Vodovod Pula d.o.o.). Sustav navodnjavanja sastoji se još od cjevovoda, priključnih okana, crpne stanice s četiri pumpe, trafostanice te nadzorno-upravljačkog sustava. Crpna stanica je kapaciteta 340 l/s, a tlačna distribucijska mreža je duljine 11,4 km. Prema izvještajima o izvršenju proračuna, ukupna ulaganja u izgradnju sustava navodnjavanja Valtura u razdoblju 2006. – 2016. iznose 73.841.565,00 kn, od čega se na financiranje Hrvatskih voda odnosi 65.144.527,00 kn, Ministarstva pravosuđa i uprave 2.084.405,00 kn te iz županijskog i lokalnih proračuna 6.612.633,00 kn.

Na slici broj 1 prikazan je obuhvat sustava navodnjavanja Valtura.

Slika broj 1

Obuhvat sustava navodnjavanja Valtura

Izvor: Županija

Na slici broj 2 prikazana je akumulacija Bakranjuša u sklopu sustava navodnjavanja Valtura.

Slika broj 2

Akumulacija Bakranjuša u sklopu sustava navodnjavanja Valtura

Izvor: Županija

Zapisnicima o primopredaji radova utvrđeno je da su radovi na navedenom sustavu navodnjavanja izvedeni u ugovorenim rokovima i zadovoljavajuće kvalitete. U lipnju 2015. pribavljena je uporabna dozvola.

U okviru sustava navodnjavanja Valtura, između ostalog, izgrađena je crpna stanica i dovodni cjevovod na temelju ugovora koji su Hrvatske vode kao komisionar zaključile sa zajednicom ponuditelja, za račun Županije kao naručitelja.

Na slici broj 3 prikazana je crpna stanica sustava navodnjavanja Valtura.

Slika broj 3

Crpna stanica sustava navodnjavanja Valtura

Izvor: Državni ured za reviziju

U jamstvenom roku, koncem studenoga 2015. iz akumulacije Bakranjuša prodrla je voda u crpnu stanicu putem cjevovoda koji ih povezuje te su nastala oštećenja elektrotehničkih instalacija (ormari s opremom) i opreme za seizmički monitoring. U ožujku 2016. Hrvatske vode, Županija i tri gospodarska subjekta koja su sudjelovala u projektiranju, gradnji i nadzoru nad izgradnjom sustava navodnjavanja Valtura zaključili su Ugovor o mirnom rješavanju sanacije nastale štete na sustavu navodnjavanja Valtura. Sanacija obuhvaća angažman ronioca i sudskog vještaka, geodetsko snimanje nivoa vode u jezeru, sanaciju crpnih agregata, elektromotora i elektroinstalacija te strojarski i elektrotehnički nadzor nad radovima sanacije. Radove na sanaciji crpne stanice financirali su gospodarski subjekti koji su sudjelovali u projektiranju, gradnji i nadzoru nad izgradnjom sustava navodnjavanja Valtura prema posebnom sporazumu.

Nakon izvršene sanacije, Županija je u suradnji s Hrvatskim vodama pristupila rekonstrukciji crpne stanice kako bi se spriječili eventualni problemi u daljnjem radu crpne stanice. Izrađen je projekt rekonstrukcije te su u srpnju 2016. Hrvatske vode kao komisionar zaključile s izvoditeljem, za račun Županije kao naručitelja, ugovor o radovima na rekonstrukciji crpne stanice sustava navodnjavanja Valtura. Ugovoreni su radovi u vrijednosti od 1.470.209,00 kn. Prema okončanoj situaciji radovi su izvedeni u iznosu od 1.470.093,00 kn.

Troškovi stručnog nadzora (građevinski, strojarski i elektro) nad radovima rekonstrukcije crpne stanice iznosili su 80.000,00 kn te radovi na sanaciji okoliša i odvodnje objekta i platoa crpne stanice 312.335,00 kn. U svibnju 2017. pribavljena je uporabna dozvola za crpnu stanicu.

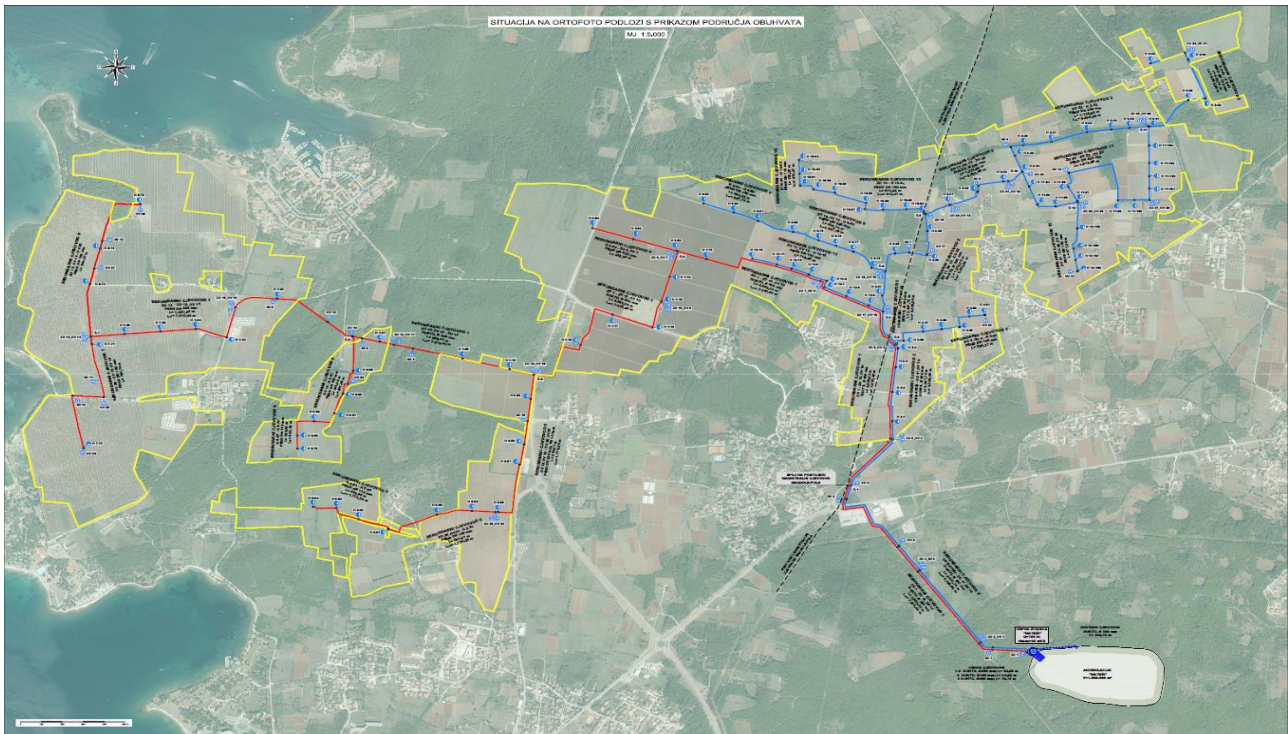
Sustav navodnjavanja Červar Porat – Bašarinka predviđen je za navodnjavanje 490 ha. Rasponi nadmorskih visina u obuhvatu projekta kreću se od 90 m nadmorske visine na sjeveru do 6 m nadmorske visine prema moru. Sustav je podijeljen u dvije visinske zone, Zona 1. koja se visinski nalazi iznad akumulacije i crpne stanice pa se putem pumpi osigurava potreban tlak u cjevovodima za dovod vode do krajnjih korisnika te Zona 2. u kojoj teren pada prema moru pa voda iz akumulacije gravitacijski teče do krajnjih korisnika. Sustav se sastoji od trafostanice, crpne stanice s pumpama koje služe postizanju optimalnih tlakova u cjevovodima te nadzorno-upravljačkog sustava koji služi za automatsko upravljanje crpkama. Postavljeno je 22 km cjevovoda koji su spojeni sa sustavom javne vodoopskrbe i s akumulacijom, prolaze po poljoprivrednim površinama te poljskim i cestovnim putovima do poljoprivrednih površina koje će se navodnjavati. Postavljeno je 108 šaftova koji sadrže oko 230 priključaka. Glavni objekti sustava (akumulacija i crpna stanica) zaštićeni su ogradom.

Prema izvještajima o izvršenju proračuna ukupna ulaganja u izgradnju sustava navodnjavanja Červar Porat – Bašarinka do obavljanja revizije (srpanj 2023.) iznose 126.428.679,00 kn, od čega se na financiranje iz fondova Europske unije odnosi 96.863.266,00 kn, iz županijskog i lokalnih proračuna 24.365.413,00 kn te Hrvatskih voda 5.200.000,00 kn.

Na slici broj 4 prikazan je obuhvat izgrađenog sustava navodnjavanja Červar Porat – Bašarinka, koji je financiran iz Programa ruralnog razvoja.

Slika broj 4

Obuhvat sustava javnog navodnjavanja Červar Porat – Bašarinka

Izvor: Županija

Na slici broj 5 prikazana je akumulacija Mateši u sklopu sustava navodnjavanja Červar Porat – Bašarinka.

Slika broj 5

Akumulacija Mateši u sklopu sustava navodnjavanja Červar Porat – Bašarinka

Izvor: Županija

Zapisnicima o primopredaji radova utvrđeno je da su radovi na navedenom sustavu navodnjavanja izvedeni u ugovorenim rokovima i zadovoljavajuće kvalitete.

Prema odredbama članka 4. Pravilnika o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje, za pristupanje izradi projektne dokumentacije potrebno je osigurati potvrdu krajnjih korisnika o namjeri korištenja budućeg sustava javnog navodnjavanja kojom krajnji korisnici iskazuju interes za korištenje sustava, sudjelovanje u troškovima rada i održavanja te sudjelovanje u troškovima gradnje sustava. Potvrdom krajnjih korisnika mora se potvrditi iskazani interes na najmanje 70,0 % poljoprivrednih površina unutar obuhvata svakog pojedinog sustava javnog navodnjavanja.

Za pristupanje gradnji sustava javnog navodnjavanja potrebno je ugovornim odnosom urediti prava i obveze krajnjih korisnika i županije, a prvenstveno obvezu trajnog korištenja sustava za potrebe poljoprivredne proizvodnje te ekonomsko-financijskim analizama potvrditi opravdanost ulaganja. Ugovornim odnosom krajnjih korisnika i županije moralo se obuhvatiti najmanje 30,0 % poljoprivrednih površina unutar obuhvata svakog pojedinog sustava javnog navodnjavanja. Odredbom članka 3. Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje (Narodne novine 76/14), koji je stupio na snagu u srpnju 2014., propisano je da se za pristupanje gradnji ugovornim odnosom krajnjih korisnika i jedinica područne (regionalne) samouprave mora obuhvatiti najmanje 70,0 % poljoprivrednih površina unutar obuhvata svakog pojedinog sustava javnog navodnjavanja.

Prije pristupanja izradi projektne dokumentacije, Županija je osigurala potvrdu krajnjih korisnika o korištenju budućeg sustava javnog navodnjavanja provođenjem anketa za svaki sustav.

Korištenje građevina za navodnjavanje

Županija je prikupljala podatke o korištenju sustava javnog navodnjavanja te je ustrojila evidencije o korištenju sustava navodnjavanja Valtura. U evidenciji su navedeni podaci o zaključenom ugovoru s korisnikom (klasa, urudžbeni broj i datum zaključenja ugovora), godini korištenja, nazivu korisnika, navodnjavanoj površini, udjelu navodnjavane površine u ukupnom obuhvatu sustava te proizvedenim poljoprivrednim kulturama na navodnjavanom poljoprivrednom zemljištu.

U tablici broj 3 daju se podaci o površini sustava javnog navodnjavanja, zaključenim predugovorima, korisnicima koji imaju opremu za priključenje na sustav te korisnicima koji su navodnjavali zemljište, po sustavima navodnjavanja u 2022. prema podacima Županije.

Tablica broj 3

Podaci o površini sustava javnog navodnjavanja, zaključenim predugovorima, korisnicima koji imaju opremu za priključenje na sustav te korisnicima koji su navodnjavali zemljište, po sustavima navodnjavanja u 2022.

Redni broj	Sustav javnog navodnjavanja	Površina obuhvata sustava (u ha)	Zaključeni predugovori			Korisnici koji imaju opremu za priključenje na sustav			Korisnici koji su navodnjavali zemljište		
			Broj predugovora	Zemljište koje su se korisnici obvezali navodnjavati		Broj korisnika	Zemljište koje je moguće navodnjavati		Broj korisnika	Navodnjavano zemljište	
				Površina (u ha)	Udjel u obuhvatu sustava (u %)		Površina (u ha)	Udjel u obuhvatu sustava (u %)		Površina (u ha)	Udjel u obuhvatu sustava (u %)
	1	2	3	4	5 (4/2*100)	6	7	8 (7/2*100)	9	10	11 (10/2*100)
1.	Valtura	380	-	-	-	1	380	100,0	1	96	25,3
2.	Červar Porat – Bašarinka	490	90	388,5	79,3	-	-	-	-	-	-
Ukupno		870	90	388,5	79,3	1	380	100,0	1	96	25,3

Poljoprivredno zemljište u obuhvatu izgrađenih sustava navodnjavanja ima ukupnu površinu od 870 ha. Planom navodnjavanja Županije predviđena je izgradnja sustava navodnjavanja u tri faze. Prvom fazom planirana je, između ostalog, izgradnja županijskog pilot-projekta navodnjavanja poljoprivrednih površina Valtura za proizvodnju hrane za zatvorski sustav Republike Hrvatske. Prije gradnje sustava navodnjavanja Červar Porat – Bašarinka zaključeno je 90 predugovora kojima su se krajnji korisnici poljoprivrednog zemljišta obvezali navodnjavati ukupnu površinu od 388,5 ha ili 79,3 % poljoprivrednog zemljišta u obuhvatu navedenog sustava. Najveći potencijalni korisnik ima oko 200 ha, nekoliko manjih korisnika ima oko 10 ha poljoprivrednih površina te više malih poljoprivrednika koji imaju vinograde, maslinike ili žele proizvoditi povrće i/ili godišnje kulture. Prema odredbama predugovora krajnji korisnik neće participirati u troškovima izgradnje sustava, već će isključivo snositi operativne troškove rada i održavanja sustava (naknade za navodnjavanje). Naknada za navodnjavanje će se odrediti prema odredbama Pravilnika o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje. Ugradnju sustava navodnjavanja na svojoj poljoprivrednoj površini financirat će korisnici samostalno ili putem prijave na programe ruralnog razvoja (sufinanciranje), i to za sustav koji je prikladan za uzgoj predviđene kulture. Nakon ugradnje sustava na svojoj poljoprivrednoj površini moći će se spojiti na akumulaciju, imat će priključak i brojilo te će vodu koristiti i plaćati. U 2023. započele su pripreme ugradnje sustava navodnjavanja na poljoprivrednim površinama.

U vrijeme izrade studije izvodljivosti sustava navodnjavanja Valtura bila je instalirana oprema za navodnjavanje 40 ha. Studijom su predviđeni troškovi nabave opreme za navodnjavanje na poljoprivrednom zemljištu korisnika u iznosu od 11.577.464,00 kn u 30 godina te za podizanje trajnih nasada vinove loze na 17,6 ha i maslina na 10,2 ha u iznosu od 4.795.000,00 kn. Ukupna planirana ulaganja na zemljištu Kaznionice u Valturi iznose 16.372.464,00 kn za 400 ha u 30 godina, odnosno prosječno 1.364,00 kn/ha godišnje.

Studijom izvodljivosti za sustav navodnjavanja Červar Porat – Bašarinka predviđeni su troškovi nabave opreme za navodnjavanje na poljoprivrednom zemljištu korisnika u iznosu od 20.000,00 kn/ha. Za preostala tri sustava navodnjavanja studijom izvodljivosti i preinvesticijskim studijama predviđeni su troškovi nabave od 13.690,00 kn/ha do 48.806,00 kn/ha.

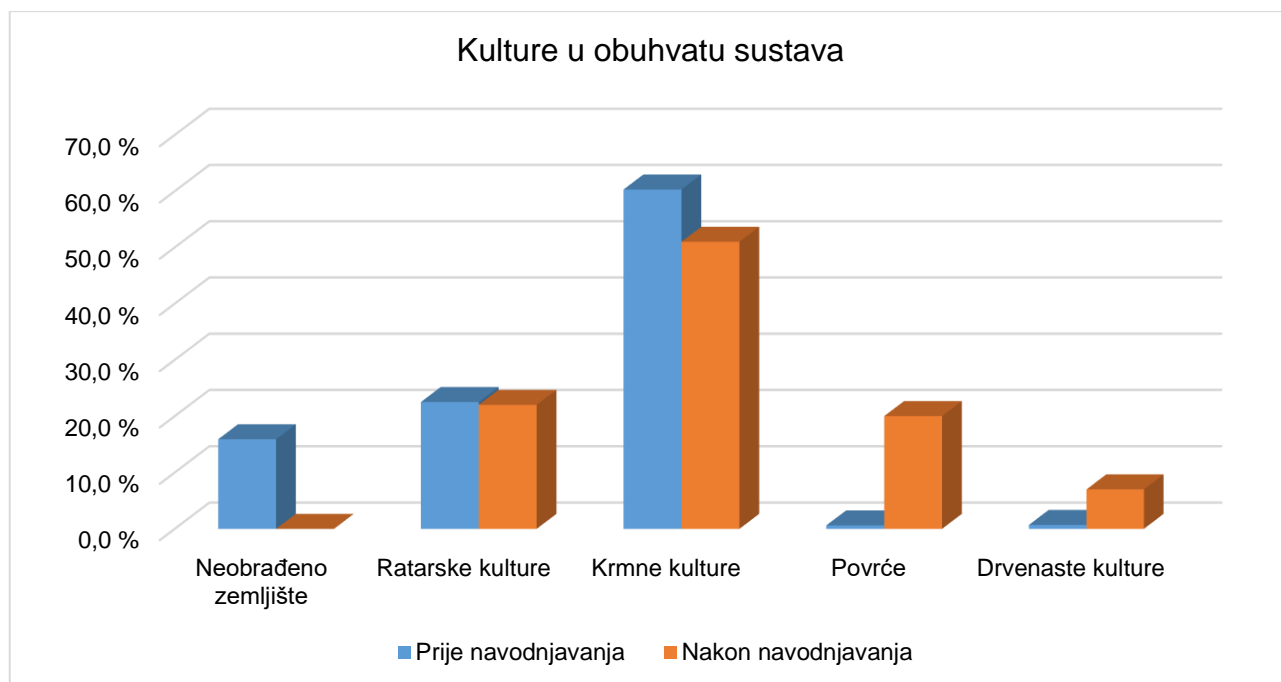
U vrijeme donošenja NAPNAV-a, u Republici Hrvatskoj u dovoljnoj količini proizvodila se pšenica, kukuruz, vino, meso peradi i jaja, dok je potrošnja drugih poljoprivrednih proizvoda bila veća od domaće proizvodnje. Prema godišnjem izvješću o stanju poljoprivrede u 2021., u Republici Hrvatskoj se u 2021. u dovoljnoj količini proizvodila obična pšenica, kukuruz, ječam, zob, tritikale, soja, suncokret, uljana repica, ulje uljane repice, trešnja i višnja te iznutrice. Potrošnja mandarina, kupusa, mesa peradi i šećera bila je iznad 90,0 % od domaće proizvodnje.

U studijama izvodljivosti i preinvesticijskim studijama, koje su izrađene prije gradnje sustava, analizirani su podaci o postojećoj strukturi poljoprivredne proizvodnje te je planirana struktura poljoprivredne proizvodnje u uvjetima navodnjavanja.

U grafičkom prikazu broj 1 daju se podaci o udjelu poljoprivrednih kultura u obuhvatu izgrađenog sustava navodnjavanja Valtura u vrijeme izrade studije izvodljivosti.

Grafički prikaz broj 1

Podaci o udjelu poljoprivrednih kultura u obuhvatu izgrađenog sustava navodnjavanja Valtura u vrijeme izrade studije izvodljivosti

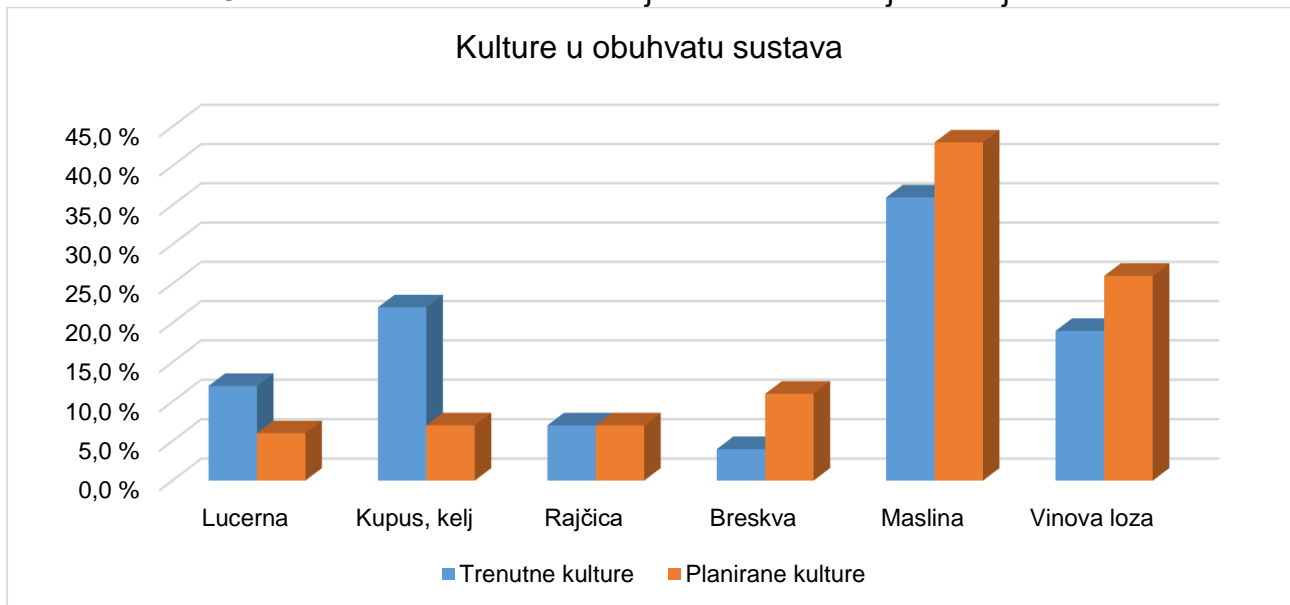
U obuhvatu sustava navodnjavanja Valtura u vrijeme izrade studije izvodljivosti (siječanj 2013.) najviše su bile zasađene krmne kulture (kukuruz za silažu, lucerna i talijanski ljulj) i ratarske kulture (durum pšenica i pivski ječam). Neobrađeno zemljište činilo je 15,9 % zemljišta u obuhvatu sustava.

Prema studiji izvodljivosti, nakon izgradnje sustava navodnjavanja Valtura planira se da ne bude neobrađenog zemljišta. Planirano je povećati sadnju povrća (mrkva, krumpir, kupus, krastavci, rajčica, luk i celer) te drvenastih kultura (vinova loza i masline). Prema studiji izvodljivosti povrat investicije planiran je u 2028.

U grafičkom prikazu broj 2 daju se podaci o udjelu poljoprivrednih kultura u obuhvatu izgrađenog sustava navodnjavanja Červar Porat – Bašarinka u vrijeme izrade studije izvodljivosti.

Grafički prikaz broj 2

Podaci o udjelu poljoprivrednih kultura u obuhvatu izgrađenog sustava navodnjavanja Červar Porat – Bašarinka u vrijeme izrade studije izvodljivosti

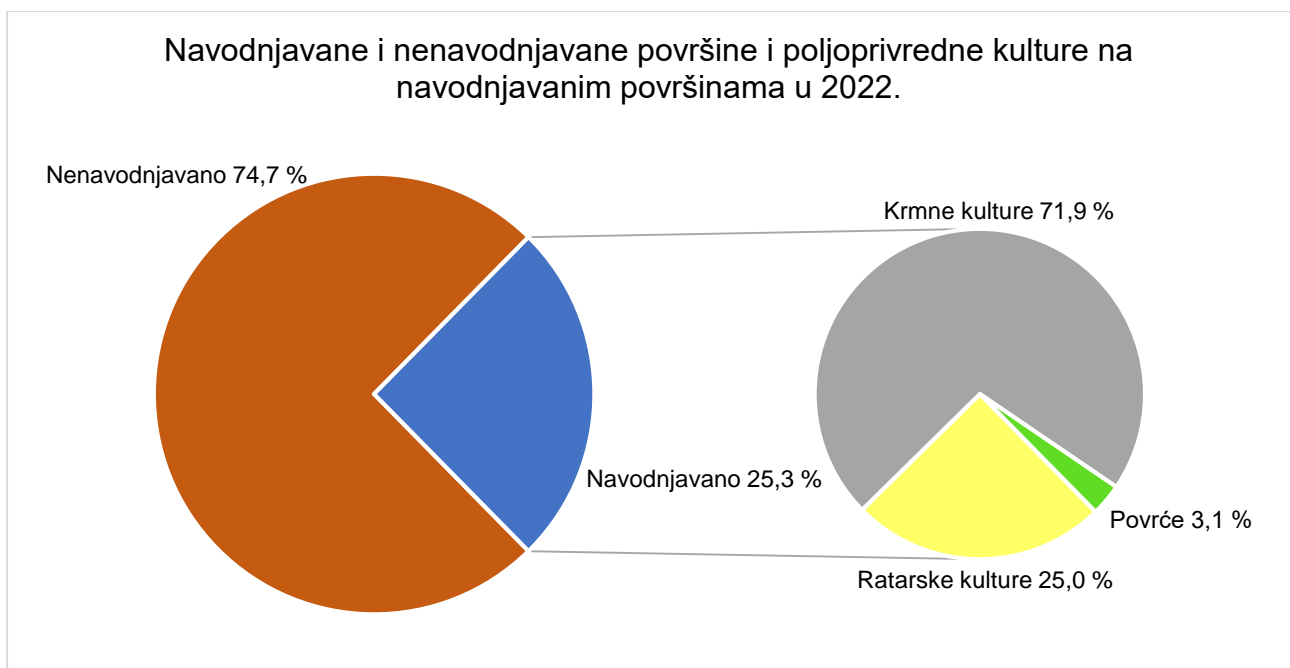

U obuhvatu sustava navodnjavanja Červar Porat – Bašarinka u vrijeme izrade studije izvodljivosti (listopad 2016.) najviše su bile zasađene masline, povrće (kupus i kelj), vinova loza i lucerna, a nakon uvođenja navodnjavanja predviđeno je povećati nasade maslina, vinove loze i bresaka.

U grafičkom prikazu broj 3 daju se podaci o navodnjavanim i nenavodnjavanim površinama i poljoprivredne kulture na navodnjavanim površinama u 2022. u sustavu navodnjavanja Valtura.

Grafički prikaz broj 3

Sustav navodnjavanja Valtura

Prema podacima koje je Kaznionica u Valturi dostavila Županiji, u 2022. navodnjavano je 96 ha ili 25,3 % poljoprivrednih površina u obuhvatu sustava navodnjavanja Valtura, od čega su na 69 ha ili 71,9 % navodnjavanih površina proizvedene krmne kulture, na 24 ha ili 25,0 % ratarske kulture, a na 3 ha ili 3,1 % povrće (krumpir, kupus, kelj, luk). U 2022. proizvedeno je 1 543 542 kg kukuruza za silažu, 360 480 kg suhe lucerne (sijena) te 20 753 kg povrća.

Od 2017. do 2022. proizvedeno je 7 960 680 kg kukuruza za silažu, suhe lucerne (sijena) 2 784 452 kg te 153 728 kg povrća. Iz grafičkog prikaza broj 3 vidljivo je da se poljoprivredno zemljište od 2017. do 2022. nije koristilo u punom kapacitetu. Prema obrazloženju Županije, proizvodnja hrane u Kaznionici u Valturi ovisi i o broju osoba koje borave u kaznionici i žele raditi, a to je oko 50. Također, revizijom je utvrđeno da Županija nije pribavila i analizirala podatke o prirodi poljoprivrednih proizvoda od korisnika sustava javnog navodnjavanja te nisu utvrđene mjere kojima bi se omogućilo korisnicima sustava da povećaju proizvodnju visokovrijednih poljoprivrednih kultura na navodnjavanim površinama.

Državni ured za reviziju preporučuje pribaviti i analizirati podatke o prirodi poljoprivrednih proizvoda na navodnjavanom poljoprivrednom zemljištu od korisnika sustava javnog navodnjavanja kako bi se utvrdili učinci navodnjavanja. Nadalje, preporučuje utvrditi mjere kojima bi se omogućilo korisnicima sustava da povećaju proizvodnju visokovrijednih poljoprivrednih kultura na navodnjavanim površinama u cilju stjecanja višeg dohotka i većeg prihoda te povlačenja novih proizvođača tih kultura.

Hrvatsko društvo za odvodnju i navodnjavanje u studenome 2022. organiziralo je okrugli stol u vezi s aktualnim izazovima razvoja hidrotehničkih melioracija u Republici Hrvatskoj uz pretpostavku da će rezultati okruglog stola biti korisne smjernice nadležnim državnim tijelima i institucijama za unaprjeđenje stanja hidrotehničkih melioracija. Sastavljen je zbornik radova koji su usmeno prezentirani na okruglom stolu. Između ostalog, na okruglom stolu izložene su tehničke karakteristike za pet sustava navodnjavanja u Istri, interne stope rentabilnosti (od 5,5 % do 6,4 %) te razina pripremljene projektne dokumentacije.

Osim mjera koje poduzima Županija radi priključenja što većeg broja korisnika na sustav, Ministarstvo poljoprivrede objavilo je natječaj na koji se korisnici mogu prijaviti radi pribavljanja sredstava za financiranje opreme za navodnjavanje, dok je izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivrednom zemljištu (Narodne novine 20/18, 115/18, 98/19 i 57/22) propisana obveza korištenja sustava javnog navodnjavanja na poljoprivrednom zemljištu u vlasništvu Republike Hrvatske koje je dano u zakup.

U okviru sredstava Programa ruralnog razvoja, kroz mjeru 4.1.1. Rekonstruiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava, mjere 6.1.1. Potpora mladim poljoprivrednicima i 6.3.1. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava, između ostalog, omogućeno je financiranje troškova gradnje sustava za navodnjavanje. Svrha navedenog Natječaja je podizanje konkurentnosti i otpornosti poljoprivrednih gospodarstava sufinanciranjem ulaganja u navodnjavanje na poljoprivrednom gospodarstvu čime se uz učinkovito korištenje prirodnih resursa i očuvanje okoliša doprinosi otpornom i održivom oporavku gospodarstava.

NAPNAV-om je utvrđeno da je za izradu kvalitetnih planskih, projektnih i izvedbenih rješenja te korištenje i održavanje objekata i sustava za navodnjavanje potrebno pravovremeno i stalno obrazovanje svih sudionika za izvršavanje odgovarajućih poslova hidrotehničke i agrotehničke struke, a po potrebi i ekonomske, strojarske i informatičke struke. Potrebno je i stalno obrazovanje osoba koje koriste objekte, strojeve i opremu za navodnjavanje, odnosno vlasnika i korisnika poljoprivrednog zemljišta koje se navodnjava te zaposlenih u vodnom gospodarstvu i poljoprivrednim savjetodavnim službama. Programe edukacija trebaju organizirati županijske poljoprivredno-savjetodavne službe u suradnji s Hrvatskim vodama, Državnim hidrometeorološkim zavodom, Upravom vodnog gospodarstva te relevantnim stručnim i znanstvenim institucijama.

Državni ured za reviziju preporučuje provoditi edukacije poljoprivrednika čije je zemljište u obuhvatu sustava javnog navodnjavanja, za koje su u izradi projektna dokumentacija ili preinvesticijske studije te ih upoznati s koristima postojećih sustava javnog navodnjavanja, novim tehnologijama i načinom financiranja sustava javnog navodnjavanja.

Održavanje građevina za navodnjavanje

Odredbama članaka 27. i 30. Zakona o vodama, između ostalog, propisano je da građevinama za navodnjavanje u vlasništvu jedinica područne (regionalne) samouprave upravljaju jedinice. Pod upravljanjem, između ostalog, smatraju se poslovi održavanja vodnih građevina te čuvanja i korištenja za namjene kojima vodne građevine služe. Održavanje građevina za navodnjavanje u vlasništvu jedinica područne (regionalne) samouprave provodi se prema programu koji donosi njezino predstavničko tijelo.

Prema odredbama članka 240. navedenog zakona, iznimno, u razdoblju od 36 mjeseci od stupanja na snagu Zakona o vodama (do srpnja 2022.), građevine za navodnjavanje u vlasništvu jedinica područne (regionalne) samouprave održavaju Hrvatske vode na temelju programa koji donosi predstavničko tijelo jedinice područne (regionalne) samouprave i do visine sredstava naknade za navodnjavanje osiguranih na temelju zakona kojim se uređuje financiranje vodnoga gospodarstva. Program održavanja predstavničkom tijelu županije predlažu Hrvatske vode.

Jedinica područne (regionalne) samouprave ovlaštena je preuzeti održavanje građevina za navodnjavanje počevši od 1. siječnja svake iduće godine unutar naprijed navedenog roka, na temelju akta koji je u obvezi dostaviti Hrvatskim vodama najmanje 60 dana unaprijed. Ako jedinica područne (regionalne) samouprave ne preuzme održavanje prije isteka navedenog roka, njegovim istekom smatra se da ga je preuzela. U razdoblju od 36 mjeseci od stupanja na snagu Zakona o vodama, smatra se da Hrvatske vode ispunjavaju uvjete za obavljanje posebnih djelatnosti za potrebe upravljanja vodama, propisane odredbama navedenog Zakona u dijelu koji se odnosi na održavanje vodnih građevina.

Odredbama Pravilnika o posebnim uvjetima za obavljanje djelatnosti vodoistražnih radova i drugih hidrogeoloških usluga, poslova preventivne obrane od poplava te poslova i mjera redovite i izvanredne obrane od poplava te održavanja detaljnih građevina za melioracijsku odvodnju i građevina za navodnjavanje (Narodne novine 26/20)⁸, koji je stupio na snagu 18. ožujka 2020., određeni su uvjeti koje mora ispunjavati pravna osoba ili fizička osoba obrtnik koja održava građevine za navodnjavanje.

Prema studijama izvodljivosti i predinvesticijskim studijama, ocjena ostvarivanja ciljeva utvrđenih NAPNAV-om planira se provesti optimizacijom sustava kroz određivanje fiksnih i varijabilnih godišnjih troškova održavanja. Za sustav navodnjavanja Valtura studijom su utvrđeni ukupni godišnji troškovi održavanja u iznosu od 1.677.402,00 kn, a za sustav navodnjavanja Červar Porat – Bašarinka u iznosu od 1.440.384,00 kn.

Za sustav Valtura studijom izvodljivosti utvrđeni su fiksni troškovi održavanja u iznosu od 413,00 kn/ha do 481,00 kn/ha i varijabilni troškovi u iznosu od 1,90 kn/m³ do 2,36 kn/m³. Za sustav navodnjavanja Červar Porat – Bašarinka studijom izvodljivosti utvrđeni su godišnji fiksni troškovi održavanja u iznosu od 217.443,00 kn i varijabilni troškovi u iznosu od 1.222.941,00 kn.

Županijska skupština je u prosincu 2021. donijela Program održavanja sustava navodnjavanja Valtura za 2022. Prema navedenom Programu, za sezonu navodnjavanja potrebno je osigurati od 90 000 m³ do 140 000 m³ vode, a vrijeme rada sustava je od travnja 2022. do zaključenja potreba za navodnjavanjem. Godišnji troškovi rada i održavanja sustava navodnjavanja Valtura sastoje se od fiksnih godišnjih troškova rada i održavanja i varijabilnih troškova.

Naknadu u visini fiksnih godišnjih troškova plaća korisnik sustava javnog navodnjavanja unutar zone obuhvata sustava navodnjavanja za troškove upravljanja i rukovanja, troškove održavanja i zajedničke troškove sustava javnog navodnjavanja. Naknada se obračunava po jedinici poljoprivredne površine (ha).

Ukupni fiksni troškovi za 2022. planirani su u iznosu od 140.297,00 kn, odnosno 369,20 kn/ha poljoprivrednog zemljišta. Varijabilne troškove rada i održavanja sustava javnog navodnjavanja čine troškovi energije potrebni za rad sustava javnog navodnjavanja i troškovi naknade za korištenje voda te za navedeni sustav ukupni varijabilni troškovi iznose 127.800,00 kn, odnosno 1,70 kn/m³. Ukupni godišnji troškovi rada i održavanja procijenjeni su u iznosu od 268.097,00 kn.

Na temelju godišnjeg programa održavanja sustava navodnjavanja Valtura Županija je u ožujku 2022. donijela Odluku o visini i obvezi plaćanja naknade za navodnjavanje za sustav navodnjavanja Valtura za 2022.

⁸ Do stupanja na snagu navedenog Pravilnika (ožujak 2020.), na snazi je bio Pravilnik o posebnim uvjetima za obavljanje djelatnosti vodoistražnih radova i drugih hidrogeoloških radova, preventivne, redovne i izvanredne obrane od poplava te upravljanja detaljnim građevinama za melioracijsku odvodnju i vodnim građevinama za navodnjavanje (Narodne novine 83/10, 126/12 i 112/14).

Prema odredbama članka 1. navedene Odluke utvrđena je obveza plaćanja naknade za navodnjavanje za sustav navodnjavanja Valtura za 2022., obračun i naplata naknade za navodnjavanje, obračunsko razdoblje, rokovi plaćanja, način ostvarenja prava na povrat preplaćenih iznosa naknade, nadzor nad obračunom i naplatom naknade za navodnjavanje te vođenje očevidnika za 2022.

Prema odredbi članka 3. Odluke, naknada za navodnjavanje plaća se za poljoprivredno zemljište koje se navodnjava iz građevina za navodnjavanje u vlasništvu Županije i za poljoprivredno zemljište kojem je dostupno navodnjavanje iz te građevine. Prema odredbama članka 4. Odluke, Obveznik plaćanja naknade za navodnjavanje je vlasnik ili drugi zakoniti posjednik poljoprivrednog zemljišta na temelju Ugovora o korištenju Sustava javnog navodnjavanja Valtura zaključenog između Ministarstva pravosuđa i uprave, Uprave za zatvorski sustav i probaciju, Kaznionice u Valturi i Županije iz veljače 2018. Prema odredbama članka 5. Odluke, naknadom za navodnjavanje podmiruju se troškovi rada i održavanja sustava za navodnjavanje koja se sastoji od fiksnih i varijabilnih troškova.

Obračunsko razdoblje naknade za navodnjavanje je kalendarska godina te će obvezniku plaćanja naknade za navodnjavanje (korisniku) biti ispostavljeno Rješenje o obračunu naknade za navodnjavanje za Sustav navodnjavanja za 2022. Planska vrijednost godišnjeg iznosa fiksnih i varijabilnih troška rada i održavanja sustava navodnjavanja Valtura iznosi 268.097,00 kn, a snosi ga obveznik plaćanja naknade za navodnjavanje putem Rješenja. Obračun varijabilnog troška koji se podmiruje naknadom za navodnjavanje vrši se utvrđenjem stvarnih količina vode isporučene putem građevine za navodnjavanje (utrošena voda), na temelju očitavanja mjerila/brojila. Mjerilo za potrošnju vode očitava se jednom mjesečno putem pravne osobe zadužene za upravljanje i održavanje sustava navodnjavanja (Hrvatske vode). Nakon poslovne godine izvršit će se godišnji obračun. Prema odredbama članka 6. Odluke, Županija vrši izračun i obračun godišnjih troškova rada i održavanja sustava navodnjavanja te korisniku izdaje obračunski list koji sadržava obračunske elemente. Prema odredbama članka 8. Odluke prihod od naknade za navodnjavanje namjenski je prihod i koristi se za upravljanje i održavanje sustava za navodnjavanje u vlasništvu Županije. Upravitelj vrši nadzor nad obračunom i naplatom naknade za navodnjavanje te vodi očevidnik naknada za navodnjavanje.

Županija je u ožujku 2022. donijela rješenje o obračunu naknade za navodnjavanje za sustav navodnjavanja Valtura za 2022. u planiranom iznosu od 268.097,00 kn. Konačni obračun naknade za navodnjavanje za 2022. donesen je u siječnju 2023. u iznosu od 260.228,00 kn.

Za pružanje usluge upravljanja sustavima javnog navodnjavanja Županija je od 2020. do 18. srpnja 2022. zaključila ugovore s Hrvatskim vodama. Hrvatske vode su se obvezale rukovati crpnim postrojenjem, distribuirati i isporučiti vodu korisnicima na priključnim oknima, očitati stanja brojila na vodomjerima kod korisnika i u crpnoj stanici te dostaviti podatke Županiji, detektirati kvarove na sustavu i predložiti način otklanjanja kvarova, organizirati rad sustava u skladu s projektnom dokumentacijom i uputama za rad postrojenja, redovito voditi i mjesečno dostavljati izvješća, nakon završene sezone navodnjavanja sudjelovati u pražnjenju i zatvaranju sustava te dostaviti prijedloge programa održavanja Županijskoj skupštini. Ugovorena je usluga upravljanja u iznosu od 37.500,00 kn godišnje. Hrvatske vode su za pružanje usluge upravljanja sustavom uz račune dostavljale izvješća o radu.

Ovlaštene osobe Hrvatskih voda u izvješću su navodile podatke o terminima obilazaka sustava, terminima uvida u upravljački sustav, uočenim nedostacima pri radu sustava, stanju brojila na vodomjeru u crpnoj stanici, nivomjeru u akumulaciji te su dale preporuke upravitelju za uklanjanje nedostataka.

Županija nije Hrvatskim vodama dostavila pisani akt kojim bi, u skladu s odredbama Zakona o vodama, preuzela održavanje građevina za navodnjavanje. Slijedom navedenog, smatra se da je, protekom zakonom određenog roka (10. srpnja 2022.), Županija preuzela obvezu održavanja građevina za navodnjavanje odnosno sustava navodnjavanja Valtura.

Na temelju članka 27., stavka 3. i članka 240., stavaka 1. i 4. Zakona o vodama od kolovoza 2022. sustavom navodnjavanja Valtura upravlja Županija. Prema pisanom obrazloženju Županije u tijeku je provedba postupka jednostavne nabave za ugovaranje pružanja usluga upravljanja za 2023., a prije početka sezone navodnjavanja.

Skreće se pozornost da je odredbama članka 209., stavka 3. i članka 210., stavaka 1., 2. i 3. Zakona o vodama, između ostalog, utvrđeno da za održavanje građevina za navodnjavanje moraju biti ispunjeni i posebni uvjeti, a osobito tehnička opremljenost, brojnost i stručnost zaposlenika koje propisuje ministar pravilnikom te da se ispunjenje posebnih uvjeta utvrđuje rješenjem nadležnog ministarstva u upravnom postupku na zahtjev stranke na razdoblje od deset godina.

Državni ured za reviziju nalaže poslove održavanja sustava javnog navodnjavanja organizirati u skladu s odredbama Zakona o vodama i Pravilnika o posebnim uvjetima za obavljanje djelatnosti vodoistražnih radova i drugih hidrogeoloških usluga, poslova preventivne obrane od poplava te poslova i mjera redovite i izvanredne obrane od poplava te održavanja detaljnih građevina za melioracijsku odvodnju i građevina za navodnjavanje.

Od 2018. do 2022. za održavanje sustava navodnjavanja Valtura utrošeno je 1.003.168,00 kn, a uplaćena naknada za navodnjavanje iznosila je 1.047.161,00 kn. Županijska skupština je u ožujku 2023. donijela Program održavanja sustava javnog navodnjavanja Valtura za 2023. Prema navedenom Programu, za sezonu navodnjavanja 2023. potrebno je osigurati 100 000 m³ vode za navodnjavanje 81 ha zemljišta, a vrijeme rada sustava je od travnja 2023. do zaključenja potreba za navodnjavanjem. Županijska skupština je u svibnju 2023. donijela Odluku o visini i obvezi plaćanja naknade za navodnjavanje za sustav navodnjavanja Valtura za 2023. u iznosu od 37.013,60 EUR.

Županija je do konca 2022. ostvarila rashode za usluge upravljanja i održavanja za sustave navodnjavanja Valtura i Červar Porat – Bašarinka.

U tablici broj 4 daju se podaci o ukupnim rashodima za usluge upravljanja i održavanja izgrađenih sustava javnog navodnjavanja i rashodima po hektaru poljoprivrednog zemljišta u razdoblju 2015. – 2022., prema podacima Županije.

Tablica broj 4

Rashodi za usluge upravljanja i održavanja izgrađenih sustava javnog navodnjavanja i rashodima po hektaru poljoprivrednog zemljišta u razdoblju 2015. – 2022.

u kn

Godina korištenja	Usluge upravljanja i održavanja sustava			
	Valtura (obuhvat 380 ha)		Červar Porat – Bašarinka (obuhvat 490 ha)	
	Ukupni rashodi	Rashodi po ha	Ukupni rashodi	Rashodi po ha
	1	2	3	4
2015.	82.871,00	218,08	0,00	0,00
2016.	17.112,00	45,03	0,00	0,00
2017.	274.784,00	723,12	0,00	0,00
2018.	268.700,00	707,11	0,00	0,00
2019.	177.927,00	468,23	0,00	0,00
2020.	212.007,00	557,91	0,00	0,00
2021.	282.403,00	743,17	0,00	0,00
2022.	260.228,00	684,81	416.384,00	849,76
Ukupno	1.576.032,00	–	416.384,00	–

Rashodi za usluge upravljanja i održavanja izgrađenih sustava javnog navodnjavanja u razdoblju 2015. – 2022. ostvareni su u ukupnom iznosu od 1.992.416,00 kn. Navedeni rashodi odnose se na usluge upravljanja, kupnje vode, ispiranja sustava i ispuštanja vode u zimskim mjesecima, održavanja, osiguranja imovine te druge manje usluge. U 2016. i 2017. sustav navodnjavanja se nije koristio ili se koristio smanjenim kapacitetom jer je u studenome 2015. i prosincu 2016. došlo do prodora vode iz akumulacije u crpnu stanicu. U veljači 2018. Županija i Kaznionica u Valturi zaključili su ugovor o korištenju sustava navodnjavanja Valtura. Sastavni dio ugovora je pregled izvedenih radova.

Od 2018. do 2022. prosječni godišnji rashodi za upravljanje sustavom navodnjavanja Valtura iznosili su 632,24 kn/ha. Navedeno je 25,6 % manje od ostvarenih rashoda po hektaru sustava navodnjavanja Červar Porat – Bašarinka. Županija je u 2022. nabavila vodu od društva za proizvodnju i distribuciju vode u vlasništvu 27 jedinica lokalne samouprave (dalje u tekstu: Istarski vodovod d.o.o., Buzet) za punjenje akumulacije Mateši (za sustav navodnjavanja Červar Porat – Bašarinka) i od društva za javnu vodoopskrbu u vlasništvu osam jedinica lokalne samouprave (dalje u tekstu: Vodovod Pula d.o.o.) za punjenje akumulacije Bakranjuša (za sustav navodnjavanja Valtura). Prema podacima Županije, koncem 2022. rashodi za usluge upravljanja i održavanja sustava navodnjavanja Červar Porat – Bašarinka ostvareni su u iznosu od 416.384,00 kn. Navedeni rashodi odnose se na usluge isporuke vode u iznosu od 405.997,00 kn te troškove električne energije u iznosu od 10.387,00 kn.

KORIŠTENJE VODE ZA NAVODNJAVANJE

Prema odredbama članaka 88. i 91. Zakona o vodama, korištenje voda, između ostalog, je zahvaćanje površinskih i podzemnih voda, uključujući izvorske, mineralne i geotermalne vode za različite namjene (za opskrbu vodom za piće, za stavljanje na tržište u izvornom ili prerađenom obliku u bocama ili drugoj ambalaži, sanitarne i tehnološke potrebe, zdravstvene i balneološke potrebe, grijanje, navodnjavanje i druge namjene). Za svako korištenje voda koje prelazi opseg općeg korištenja voda, odnosno slobodnog korištenja voda, potreban je ugovor o koncesiji ili vodopravna dozvola za korištenje voda, osim kad je Zakonom o vodama drukčije uređeno.

Nadalje, prema odredbama članka 92. Zakona o vodama, pravne i fizičke osobe koje zahvaćaju vode, osim pri općem korištenju voda i slobodnom korištenju voda, obvezne su voditi očevidnik o količinama zahvaćene vode i o tome dostavljati podatke Hrvatskim vodama.

Sadržaj i način vođenja očevidnika zahvaćenih i korištenih količina voda, mjerenje zahvaćenih i korištenih količina voda te dostavljanje navedenih podataka Hrvatskim vodama propisano je odredbama Pravilnika o očevidniku zahvaćenih i korištenih količina voda. Županija je do konca 2022. pribavila vodopravne dozvole za izgrađene sustave javnog navodnjavanja.

Županija ne vodi očevidnik zahvaćenih i korištenih količina voda prema Zakonu o financiranju vodnoga gospodarstva. Međutim, Županija raspolaže podacima koji su propisani kao obvezni sadržaj očevidnika kroz obračun prihoda i rashoda, izvješća upravitelja, izvješća prema nadležnom Ministarstvu te obračunski list.

Sustav navodnjavanja Valtura čini akumulacija zapremine 632 500 m³ koja se puni vodom iz podzemlja s dubine od 70 m (tri bušotine u vlasništvu Kaznionice u Valturi) i putem bunara Jadreški u vlasništvu Vodovoda Pula d.o.o. Navedeni sustav projektiran je na način da korisniku osigurava vodu na poljoprivrednom zemljištu te se sastoji od zahvata vode, dovodnog cjevovoda, crpne stanice i mreže distribucijskih tlačnih cjevovoda. Za sustav navodnjavanja Valtura omogućeno je mjerenje isporučene vode na crpnoj stanici daljinskim praćenjem potrošnje vode putem vodomjera i na mjestima potrošnje kod krajnjeg korisnika (očitanje stanja brojila na vodomjeru kod korisnika).

Tijekom rada sustava navodnjavanja Valtura, akumulacija Bakranjuša se, iako ima mogućnost punjenja sa sva tri bunara u vlasništvu Kaznionice u Valturi, puni vodom iz jednog bunara Magram u vlasništvu Kaznionice u Valturi te iz bunara Jadreški u vlasništvu Vodovoda Pula d.o.o. Na lokaciji bunara Magram postavljen je i vodomjer koji se očitavao tijekom punjenja akumulacije, a dostavljene količine vode iz bunara Jadreški dostavljalo je društvo za opskrbu vodom. Manje količine vode se dobivaju tijekom padalina, prvenstveno u kasnim jesenskim i ranim zimskim mjesecima. Vodostaji na početku sezone navodnjavanja bili su oko 5,90 m, a na kraju 3,60 m. Tijekom upravljanja sustavom navodnjavanja upravitelj je mjesečno izvještavao vlasnika o svim događajima na sustavu (stanje nivomjera, kvarovi, propuštanja u sustavu). Nakon uočenog problema izvodile su se sanacije sustava. Prema obrazloženju Županije, kada se prigodom obilaska sustava ustanovila velika razlika u potrošnji vode na vodomjerima korisnika i vodomjeru u crpnoj stanici ili nesrazmjer rada crpnih agregata, postignutog tlaka u sustavu i rada uređaja za navodnjavanje korisnika, detaljno se pregledavala trasa cjevovoda i tražila lokacija propuštanja. Županija evidentira razliku zahvaćene i korištene vode, ali nema podatke o izdašnosti odnosno stanju ili procjeni količine vode u četiri navedena bunara.

U tablici broj 5 prikazana je planirana i utrošena količina vode za navodnjavanje u sustavu navodnjavanja Valtura u razdoblju 2018. – 2022., prema podacima Županije.

Tablica boj 5

Planirana i utrošena količina vode za navodnjavanje
u sustavu navodnjavanja Valtura u razdoblju 2018. – 2022.

Sezona navodnjavanja	Prijavljene površine za navodnjavanje (ha)	Ugovorena količina vode (m ³)	Utrošena količina vode (m ³)	Razlika utrošene i ugovorene količine vode (m ³)
	1	2	3	4 (3-2)
2018.	73,63	80 000	60 376	-19 624
2019.	61,00	60 000	61 346	1 346
2020.	67,00	80 000	101 501	21 501
2021.	76,24	80 000	131 331	51 331
2022.	96,00	115 000	143 795	28 795
Ukupno		415 000	498 349	83 349

Stanje brojila na kraju korištenja i početku korištenja u narednoj godini nije jednako zbog utrošene količine vode koja se koristi za ispiranje, kvarove i drugo. Za 2018. Županija nije dostavila podatke o početnom i završnom stanju brojila.

Ministarstvo zaštite okoliša i energetike je u lipnju 2017. donijelo Odluku o redu prvenstva korištenja voda iz bunara Jadreški, kojom je utvrđeno da se od 1. listopada tekuće godine do 1. svibnja iduće godine može zahvaćati voda do najviše 500 000 m³. U studenome 2018. Hrvatske vode izdale su Županiji vodopravnu dozvolu za korištenje voda za navodnjavanje poljoprivrednih površina iz bunara Jadreški do 500 000 m³ godišnje.

Vodopravnom dozvolom propisano je da je Županija dužna izvršavati sve obveze iz ugovora o isporuci vode zaključenog s Vodovodom Pula d.o.o.

Županija i Vodovod Pula d.o.o. zaključili su u kolovozu 2018. Ugovor o isporuci sirove vode iz bunara Jadreški. Ugovoreno je da od 1. listopada tekuće godine do 1. svibnja iduće godine Županija može kupiti vodu od navedenog društva samo za punjenje akumulacije Bakranjuša za potrebe navodnjavanja poljoprivrednih površina unutar Kaznionice u Valturi. Cijena vode ugovorena je u iznosu od 0,84 kn/m³ bez poreza na dodanu vrijednost uvećana za naknadu za korištenje voda na temelju članaka od 22. do 28. Zakona o financiranju vodnog gospodarstva (Narodne novine 153/09, 90/11, 56/13, 120/16 i 127/17). Županija je u 2022. od Vodovoda Pula d.o.o. pribavila 44 462 m³ vode besplatno za punjenje akumulacije Bakranjuša, što nije u skladu s odredbom članka 2. Ugovora o isporuci sirove vode iz bunara Jadreški, kojom je propisano da Županija plaća Vodovodu Pula d.o.o. 0,84 kn/m³ bez poreza na dodanu vrijednost isporučene vode uvećano za naknadu za korištenje voda. Navedenu vodu koristi Kaznionica u Valturi koja Županiji plaća naknadu za navodnjavanje. Prema pisanom obrazloženju Županije, Vodovod Pula d.o.o. je uslijed pripreme za turističku sezonu vršio određene aktivnosti na bunaru Jadreški te je višak vode usmjerio u akumulaciju Bakranjuša bez naplate.

Sustav navodnjavanja Červar Porat – Bašarinka čini akumulacija zapremnine 865 000 m³ koja se puni vodom iz priključka na postojeći sustav javne vodoopskrbe kojim upravlja Istarski vodovod d.o.o., Buzet, a iz kojeg se pitkom vodom opskrbljuje Grad Poreč – Parenzo. Planirano je akumulaciju puniti od 1. listopada do 1. svibnja, kada je potrošnja vode za kućanstva i turistički sektor manja, privremeno skladištiti vodu te koristiti za navodnjavanje tijekom vegetacijskog razdoblja. Putem instaliranih vodomjera i nadzorno-upravljačkog sustava omogućeno je mjerenje utroška i gubitaka vode.

Rashodi za punjenje akumulacije u iznosu od 405.997,00 kn ostvareni su na temelju Ugovora o posebnoj isporuci vode za probno punjenje akumulacije Mateši, kao dijela sustava navodnjavanja Červar Porat – Bašarinke, zaključenog između Županije i Istarskog vodovoda d.o.o., Buzet u veljači 2022. Za provedbu tehničkog pregleda sustava, Ugovorom su određeni odnosi u posebnoj isporuci 200 000 m³ vode iz Istarskog vodovoda d.o.o., Buzet po cijeni od 1,80 kn/m³ bez poreza na dodanu vrijednost. Dodatkom Ugovora od travnja 2023. ugovoreno je dodatnih 100 000 m³ za probni rad sustava u sezoni navodnjavanja 2023. po cijeni od 0,23890 EUR/m³ bez poreza na dodanu vrijednost.

Županija godišnje Hrvatskim vodama dostavlja podatke o zahvaćenim i korištenim količinama voda po mjesecima u bunaru Jadreški. Stanje brojila na vodomjeru u crpnim stanicama očitava se mjesečno te su podaci o stanju brojila navedeni u izvješćima o radu, koja su Hrvatske vode dostavljale Županiji na temelju zaključenih ugovora o pružanju usluga upravljanja sustavom navodnjavanja.

Skreće se pozornost da su, odredbama članaka 6. i 8. Pravilnika o očevidniku zahvaćenih i korištenih količina voda, obveznici korištenja voda za navodnjavanje dužni podatke iz očevidnika zahvaćenih i korištenih količina vode dostavljati Hrvatskim vodama putem obrasca Prijava podataka o zahvaćenim i korištenim količinama voda mjesečno za količine zahvaćene vode veće ili jednake od 10 000 m³/godišnje, tromjesečno za količine zahvaćene vode veće od 1 000 m³/godišnje, a manje od 10 000 m³/godišnje te godišnje za količine zahvaćene vode manje ili jednake od 1 000 m³/godišnje. Hrvatske vode dužne su, između ostalog, izraditi obrasce očevidnika zahvaćenih i korištenih količina voda te obrasce prijave podataka o zahvaćenim i korištenim količinama vode u digitalnim obliku i omogućiti njihovo preuzimanje s mrežnih stranica Hrvatskih voda. Također, dužne su omogućiti obvezniku elektroničku dostavu prijave u Informacijski sustav voda – Hrvatskih voda. Do vremena obavljanja revizije (srpanj 2023.) elektronička dostava prijave podataka o zahvaćenim i korištenim količinama voda u Informacijski sustav voda – Hrvatskih voda obveznicima nije omogućena.

Državni ured za reviziju nalaže podatke o zahvaćenim i korištenim količinama voda za navodnjavanje Hrvatskim vodama dostavljati mjesečno ili tromjesečno ovisno o količini zahvaćene vode, a nakon omogućavanja elektroničke dostave podataka u Informacijski sustav voda – Hrvatskih voda, podatke dostavljati elektronički, u skladu s odredbama Pravilnika o očevidniku zahvaćenih i korištenih količina voda.

Prema odredbama članaka 45. do 51. Zakona o financiranju vodnoga gospodarstva, naknada za navodnjavanje plaća se na poljoprivredno zemljište koje se navodnjava iz građevina za navodnjavanje u vlasništvu jedinica područne (regionalne) samouprave i na poljoprivredno zemljište kojem je dostupno navodnjavanje iz te građevine. Obveznik plaćanja naknade za navodnjavanje je vlasnik ili drugi zakoniti posjednik poljoprivrednog zemljišta. Suvlasnici i drugi zakoniti suposjednici su solidarni obveznici naknade za navodnjavanje. Osnovica za obračun naknade za navodnjavanje je količina vode isporučena putem građevina za navodnjavanje ili jedinica površine zemljišta (hektar, četvorni metar) za koje je dostupno priključenje na građevinu za navodnjavanje. Ako nije moguće mjerenjem utvrditi količine vode, osnovica za obračun naknade za navodnjavanje je jedinica površine zemljišta (hektar, četvorni metar) koja se navodnjava putem građevina za navodnjavanje. Iznimno, fiksni troškovi održavanja građevina za navodnjavanje u vlasništvu jedinica područne (regionalne) samouprave obračunavaju se i naplaćuju od obveznika u fiksnom apsolutnom iznosu.

Odlukom predstavničkog tijela jedinice područne (regionalne) samouprave detaljnije se propisuje obračun i naplata naknade za navodnjavanje, obračunska razdoblja, rokovi plaćanja, način ostvarenja prava na povrat preplaćenih iznosa naknade za navodnjavanje te provedba nadzora nad obračunom i naplatom naknade za navodnjavanje, a mogu se detaljnije propisati obveznici, osnovica, izuzeća od plaćanja, oslobođenja i olakšice. Obračun naknade za navodnjavanje ispostavlja se na temelju podataka iz očevidnika naknade za navodnjavanje koji vode županije. Potvrde o činjenicama iz očevidnika imaju, u upravnom i sudskom postupku, dokaznu snagu javne isprave.

Prihod od naknade za navodnjavanje koristi se za održavanje građevina za navodnjavanje u vlasništvu jedinice područne (regionalne) samouprave prema načelima solidarnosti i prvenstva u potrebama na području izgrađenoga sustava građevina za navodnjavanje.

Prema odredbama članaka 8. i 9. Pravilnika o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje, na temelju godišnjeg programa održavanja sustava javnog navodnjavanja, predstavničko tijelo jedinice područne (regionalne) samouprave donosi odluku o godišnjoj visini naknade za navodnjavanje. U odluci o godišnjoj visini naknade za navodnjavanje posebno se iskazuje naknada za pokriće fiksnih, a posebno za pokriće varijabilnih troškova. Fiksne troškove rada i održavanja sustava javnog navodnjavanja čine troškovi upravljanja i rukovanja sustavom javnog navodnjavanja, troškovi održavanja sustava javnog navodnjavanja te zajednički troškovi sustava javnog navodnjavanja (izvještavanje, tehnički i agronomski poslovi, financijski troškovi administriranja sustava javnog navodnjavanja i naplate naknade, troškovi osiguranja sustava javnog navodnjavanja i ostali troškovi). Varijabilni troškovi rada i održavanja sustava javnog navodnjavanja ovise o količini isporučene vode, a čine ih troškovi energije potrebni za rad sustava javnog navodnjavanja te troškovi naknade za korištenje voda.

Županija je sastavljala godišnja izvješća o realizaciji godišnjeg programa održavanja te godišnje obračune prihoda i rashoda sustava javnog navodnjavanja Valtura. Od 2018. do 2022. rashodi za održavanje sustava navodnjavanja Valtura iznosili su 1.003.168,00 kn, a prihodi od uplaćene naknade za navodnjavanje iznosili su 1.047.161,00 kn. Za fiksne troškove uplaćeno je 722.761,00 kn, a za varijabilne 324.400,00 kn. Za fiksne troškove utrošeno je 441.565,00 kn, a za varijabilne 561.603,00 kn.

INFORMIRANJE JAVNOSTI

Prema Strategiji upravljanja vodama, jedna od aktivnosti i mjera za unaprjeđenje sustava navodnjavanja je informiranje javnosti o stanju i mogućnostima korištenja voda.

Na mrežnim stranicama Županije u okviru službenih glasnika objavljen je zaključak o donošenju Plana navodnjavanja (navedeni Plan objavljen je i na mrežnim stranicama Hrvatskih voda), Program održavanja sustava navodnjavanja Valtura, Odluka o visini i obvezi plaćanja naknade za navodnjavanje za sustav Valtura te su u okviru godišnjih izvještaja o izvršenju proračuna opisane aktivnosti Županije vezano za poljoprivrednu djelatnost i navodnjavanje poljoprivrednih površina. Nadalje, na mrežnim stranicama Županije objavljene su i informacije o lokacijama sustava javnog navodnjavanja, izgrađenim sustavima javnog navodnjavanja, stupnju dovršenosti radova te sustavima javnog navodnjavanja koji su u fazi izrade projektne dokumentacije.

Također, na mrežnim stranicama Županije objavljene su informacije o održanim prezentacijama, seminarima, tečajevima, radionicama i javnim tribinama, na kojima su sudjelovali korisnici, u vezi s vrstama navodnjavanja, opremom za navodnjavanje te prednostima navodnjavanog zemljišta u odnosu na zemljište koje nije navodnjavano.

Prema obrazloženju Županije, do sada je organizirano više sastanaka i prezentacija o koristima, projektiranju, korištenju, izgradnji, tehnologiji troškova i financiranja, upravljanju i održavanju sustavom te se na ovaj način planira nastaviti i dalje, što s jedinicama lokalne samouprave i udrugama u poljoprivredi kao predstavnicima poljoprivrednika/građana, što sa samim poljoprivrednicima/krajnjim korisnicima na terenu i prilikom komunikacije u svakodnevnom poslovanju (poveznice iz medija, službenih stranica i drugo vezano za informiranje o projektima navodnjavanja).

Državni ured za reviziju preporučuje i nadalje provoditi izobrazno-informativne aktivnosti te u sljedećem razdoblju informirati korisnike u vezi s odabirom optimalne opreme za navodnjavanje, povećanjem priroda poljoprivrednih kultura na površinama koje se navodnjavaju, potrebom proizvodnje poljoprivrednih kultura koje se nedovoljno proizvode u Republici Hrvatskoj te drugim koristima primjene sustava javnog navodnjavanja.

OCJENA UČINKOVITOSTI UPRAVLJANJA GRAĐEVINAMA ZA NAVODNJAVANJE U ISTARSKOJ ŽUPANIJI

Državni ured za reviziju obavio je reviziju učinkovitosti upravljanja građevinama za navodnjavanje u Županiji. Ciljevi revizije bili su provjeriti uspostavu pravnog, strateškog i planskog okvira za učinkovito upravljanje građevinama za navodnjavanje, utvrditi jesu li ustrojene propisane evidencije građevina za navodnjavanje, ocijeniti je li gradnja, korištenje i održavanje građevina za navodnjavanje učinkovita, ocijeniti koristi li se voda za navodnjavanje u skladu s vodnim potencijalom i potrebama za navodnjavanjem te informira li se javnost o navodnjavanju.

Na temelju revizijom utvrđenih činjenica, primjenjujući utvrđene kriterije, Državni ured za reviziju ocijenio je da je Županija poduzela aktivnosti na donošenju zakonskih i planskih dokumenata u vezi s područjem navodnjavanja te su doneseni Plan navodnjavanja Županije i novelacija Plana, programi održavanja jednog sustava javnog navodnjavanja za 2022. i dva za 2023. Nadalje, Županija je ustrojila evidenciju građevina za navodnjavanje te je građevine za navodnjavanje evidentirala u svojim poslovnim knjigama, utvrdila je vodne resurse i zemljišni potencijal za navodnjavanje. Osigurala je sredstva za gradnju građevina za navodnjavanje, prije gradnje građevina ispitala je zainteresiranost i pribavila potvrde krajnjih korisnika o korištenju budućih sustava javnog navodnjavanja, izradila je studije izvodljivosti ili preinvesticijske studije i projektnu dokumentaciju. Do konca 2022. izgrađena su dva sustava javnog navodnjavanja, za jedan sustav javnog navodnjavanja je pribavljena građevinska dozvola, za dva područja navodnjavanja su izrađene preinvesticijske studije, a za pet područja navodnjavanja su izrađena idejna rješenja. Jedan sustav javnog navodnjavanja je započeo s radom. Poduzela je mjere koje se odnose na broj krajnjih korisnika navodnjavanja te je educirala korisnike o koristima navodnjavanja, o novim tehnologijama i načinu financiranja opreme za navodnjavanje. Nadalje, Županija je donijela Odluku o visini i obvezi naknade za navodnjavanje za jedan sustav navodnjavanja, naknadu za navodnjavanje je obračunavala na propisani način te je ostvarila prihode od naknade za navodnjavanje i namjenski ih trošila. Županija informira javnost o ostvarenju županijskih planova i učincima navodnjavanja.

Međutim, ocijenjeno je da postoje nepravilnosti i propusti koji se odnose na donošenje programa gradnje nakon donošenja odluke o ulaganju odnosno gradnji sustava navodnjavanja, evidenciju sustava javnog navodnjavanja, pribavljanje i analiziranje podataka o prirodu poljoprivrednih proizvoda od korisnika sustava javnog navodnjavanja, utvrđivanje mjera kojima bi se omogućilo korisnicima sustava da povećaju proizvodnju visokovrijednih poljoprivrednih kultura, povjeravanje održavanja sustava javnog navodnjavanja u skladu s odredbama Zakona o vodama i drugim propisima te dostavu podataka o zahvaćenim i korištenim količinama vode Hrvatskim vodama.

Slijedom navedenog, Državni ured za reviziju ocjenjuje da su aktivnosti Županije provedene u vezi s upravljanjem građevinama za navodnjavanje **učinkovite, pri čemu su potrebna određena poboljšanja** te se daju sljedeći nalozi i preporuke, prema područjima revizije:

1. Pravni, strateški i planski okvir za učinkovito upravljanje građevinama za navodnjavanje
 - 1.1. Donijeti program gradnje prije početka gradnje sustava navodnjavanja, u skladu s odredbama Zakona o vodama i Pravilnika o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje.

2. Evidencije građevina za navodnjavanje
 - 2.1. Daljnja ulaganja u sustave na području Županije evidentirati po pojedinim sustavima navodnjavanja, u skladu s odredbama Pravilnika o proračunskom računovodstvu i Računskom planu.
 - 2.2. Ispravno evidentirati dugotrajnu nefinancijsku imovinu te obračunavati i evidentirati ispravak vrijednosti dugotrajne nefinancijske imovine u skladu s odredbama Pravilnika o proračunskom računovodstvu i Računskom planu.
3. Gradnja, korištenje i održavanje građevina za navodnjavanje
 - 3.1. U poslovnim knjigama evidentirati potraživanja u vezi s ostvarenim projektima Europske unije u skladu s odredbama Pravilnika o proračunskom računovodstvu i Računskom planu.
 - 3.2. Pribaviti i analizirati podatke o prirodu poljoprivrednih proizvoda na navodnjavanom poljoprivrednom zemljištu od korisnika sustava javnog navodnjavanja kako bi se utvrdili učinci navodnjavanja.
 - 3.3. Utvrditi mjere kojima bi se omogućilo korisnicima sustava da povećaju proizvodnju visokovrijednih poljoprivrednih kultura na navodnjavanim površinama u cilju stjecanja višeg dohotka i većeg priroda te povlačenja novih proizvođača tih kultura.
 - 3.4. Provoditi edukacije poljoprivrednika čije je zemljište u obuhvatu sustava javnog navodnjavanja, za koje su u izradi projektna dokumentacija ili preinvesticijske studije te ih upoznati s koristima postojećih sustava javnog navodnjavanja, novim tehnologijama i načinom financiranja sustava javnog navodnjavanja.
 - 3.5. Poslove održavanja sustava javnog navodnjavanja organizirati u skladu s odredbama Zakona o vodama i Pravilnika o posebnim uvjetima za obavljanje djelatnosti vodoistražnih radova i drugih hidrogeoloških usluga, poslova preventivne obrane od poplava te poslova i mjera redovite i izvanredne obrane od poplava te održavanja detaljnih građevina za melioracijsku odvodnju i građevina za navodnjavanje.
4. Korištenje vode za navodnjavanje
 - 4.1. Podatke o zahvaćenim i korištenim količinama voda za navodnjavanje Hrvatskim vodama dostavljati mjesečno ili tromjesečno ovisno o količini zahvaćene vode, a nakon omogućavanja elektroničke dostave podataka u Informacijski sustav voda – Hrvatskih voda, podatke dostavljati elektronički, u skladu s odredbama Pravilnika o očevidniku zahvaćenih i korištenih količina voda.
5. Informiranje javnosti
 - 5.1. Nadalje provoditi izobrazno-informativne aktivnosti te u sljedećem razdoblju informirati korisnike u vezi s odabirom optimalne opreme za navodnjavanje, povećanjem priroda poljoprivrednih kultura na površinama koje se navodnjavaju, potrebom proizvodnje poljoprivrednih kultura koje se nedovoljno proizvode u Republici Hrvatskoj te drugim koristima primjene sustava javnog navodnjavanja.

Državni ured za reviziju mišljenja je da bi se provedbom navedenih naloga i preporuka postigla poboljšanja u vezi s evidencijom, uspostavom pravnog, strateškog i planskog okvira za učinkovito upravljanje građevinama za navodnjavanje, gradnjom, korištenjem i održavanjem građevina za navodnjavanje, korištenjem vode za navodnjavanje te informiranjem javnosti, čime bi se povećala učinkovitost upravljanja građevinama za navodnjavanje u Županiji.

OČITOVANJE ISTARSKJE ŽUPANIJE

Županija se očitovala na Nacrt izvješća o obavljenoj reviziji učinkovitosti upravljanja građevinama za navodnjavanje u Istarskoj županiji te je prihvatila naloge i preporuke Državnog ureda za reviziju. U Očitovanju navodi da će prije početka gradnje sustava navodnjavanja donositi program gradnje. Navodi da su prije početka gradnje sustava javnog navodnjavanja planovi gradnje činili (i čine i dalje za buduće sustave) Plan navodnjavanja Istarske županije (1998., novelacija 2005.), Višegodišnji program gradnje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina i građevina za melioracije za razdoblje do 2030., Višegodišnji program gradnje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina i građevina za melioracije (za 2013. – 2023.) i drugo.

U vezi s evidencijom građevina za navodnjavanje Županija prihvaća preporuke da daljnja ulaganja u sustave navodnjavanja evidentira po pojedinim sustavima navodnjavanja i da ispravno evidentira dugotrajnu nefinancijsku imovinu.

Prihvaća preporuku da u poslovnim knjigama evidentira potraživanja u vezi s ostvarenim projektima Europske unije u skladu s odredbama Pravilnika o proračunskom računovodstvu i Računskom planu. Navodi da je evidencija potraživanja u skladu s odredbama Pravilnika o proračunskom računovodstvu i Računskom planu moguća samo po predanim zahtjevima za naknadu sredstava jer takva vrsta zahtjeva predstavlja realno potraživanje koje podliježe korekcijama od strane tijela za nadzor projekta. Pri tome je potrebno imati u vidu da je zahtjev ujedno i temelj za usklađivanje potraživanja. Zahtjev za naknadu sredstava se sastavlja na temelju plaćenih prihvatljivih rashoda.

Županija prihvaća preporuku da pribavi i analizira podatke o prirodu poljoprivrednih proizvoda na navodnjavanom poljoprivrednom zemljištu od korisnika sustava javnog navodnjavanja kako bi se utvrdili učinci navodnjavanja. Napominje kako je Županija u 2023., nakon provedenog postupka javne nabave, zbog potrebe uvođenja nove opreme za navodnjavanje, kao i njezinog efikasnog i optimalnog korištenja u procesu poljoprivredne proizvodnje, ugovorila trogodišnju znanstveno-istraživačku aktivnost uspostave pokusnih i pokaznih polja u obuhvatu sustava javnog navodnjavanja Červar Porat – Bašarinka s Agronomskim fakultetom u Zagrebu za istraživanje tehnika navodnjavanja i određivanja optimalnih parametara navodnjavanja, utvrđivanje učinaka navodnjavanja i prijenos znanja poljoprivrednicima.

Prihvaća preporuku da utvrdi mjere kojima bi se omogućilo korisnicima sustava da povećaju proizvodnju visokovrijednih poljoprivrednih kultura na navodnjavanim površinama u cilju stjecanja višeg dohotka i većeg prihoda te povlačenja novih proizvođača tih kultura. Navodi da se kroz izradu projektne dokumentacije za sustave javnog navodnjavanja u Županiji izrađuje agronomska podloga koja sadrži opis trenutnog stanja poljoprivrednih kultura (stanje u vrijeme projektiranja) te prijedlog budućih kultura, koji za poljoprivrednike nije obvezan, ali izrađen je upravo radi maksimiziranja učinaka navodnjavanja s obzirom na specifičnosti lokaliteta.

Prihvaća preporuku da provodi edukacije poljoprivrednika čije je zemljište u obuhvatu sustava javnog navodnjavanja, za koje su u izradi projektne dokumentacija ili preinvesticijske studije te da ih upozna s koristima postojećih sustava javnog navodnjavanja, novim tehnologijama i načinom financiranja sustava javnog navodnjavanja. Napominje kako se ova aktivnost već provodi.

U vezi s preporukom da poslove održavanja sustava javnog navodnjavanja treba organizirati u skladu s odredbama Zakona o vodama i Pravilnika o posebnim uvjetima za obavljanje djelatnosti vodoistražnih radova i drugih hidrogeoloških usluga, poslova preventivne obrane od poplava te poslova i mjera redovite i izvanredne obrane od poplava te održavanja detaljnih građevina za melioracijsku odvodnju i građevina za navodnjavanje Županija navodi da se aktivnosti održavanja već sada provode u skladu s primjenjivim zakonskim odredbama odnosno u skladu sa Zakonom o vodama i navedenim Pravilnikom, ali i Zakonom o vodnim uslugama te Pravilnikom o upravljanju i uređenju sustava za navodnjavanje. Hrvatske vode su upravljale sustavom u skladu s odredbama članka 240. Zakona o vodama. Županija upravlja sustavom javnog navodnjavanja u skladu s odredbama članka 27., stavka 3. Zakona o vodama. Proveden je postupak jednostavne nabave ugovaranja poslova upravljanja i održavanja za sustave javnog navodnjavanja Červar Porat – Bašarinka i Valtura u 2023., a sve prema odredbama Zakona o vodama, Zakona o vodnim uslugama i pravilnicima.

Županija prihvaća preporuku da je podatke o zahvaćenim i korištenim količinama voda za navodnjavanje Hrvatskim vodama potrebno dostavljati mjesečno ili tromjesečno ovisno o količini zahvaćene vode, a nakon omogućavanja elektroničke dostave podataka u Informativni sustav voda – Hrvatskih voda, podatke dostavljati elektronički, u skladu s odredbama Pravilnika o očevidniku zahvaćenih i korištenih količina voda. Navodi da su, u skladu s odredbama članaka 6. i 8. Pravilnika o očevidniku zahvaćenih i korištenih količina voda, obveznici korištenja voda za navodnjavanje dužni podatke iz očevidnika zahvaćenih i korištenih količina vode dostavljati Hrvatskim vodama putem obrasca prijave podataka o zahvaćenim i korištenim količinama voda mjesečno za količine zahvaćene vode veće ili jednake 10 000 m³ godišnje, tromjesečno za količine zahvaćene vode veće od 1 000 m³ godišnje, a manje od 10 000 m³ godišnje te godišnje za količine zahvaćene vode manje ili jednake od 1 000 m³ godišnje. Vezano za vodopravnu dozvolu na snazi za sustav javnog navodnjavanja Valtura (bunar Jadreški), s obzirom na godišnju količinu crpljenja od 0,00 m³, na godišnjoj razini su podaci i dostavljani Hrvatskim vodama. Za druge bušotine u obuhvatu sustava javnog navodnjavanja Valtura, za koje je nositelj vodopravne dozvole Kaznionica u Valturi koja dostavlja podatke u skladu s vodopravnom dozvolom Hrvatskim vodama. Vezano za jedno punjenje od strane Vodovoda Pula d.o.o., Pula u količini od 44 462 m³ u akumulaciju sustava navodnjavanja Valtura, podaci su dostavljani Hrvatskim vodama putem informatičkog sustava od strane Vodovoda Pula d.o.o., Pula koji je također nositelj zasebne vodopravne dozvole za bunar Jadreški. Količine vode kojom se puni akumulacija sustava javnog navodnjavanja Červar Porat – Bašarinka dostavljane su Hrvatskim vodama od strane Istarskog vodovoda d.o.o., Buzet. Županija će i dalje dostavljati potrebne ispunjene očevidnike Hrvatskim vodama.

U vezi s preporukom i nadalje provoditi izobrazno-informativne aktivnosti te u sljedećem razdoblju informirati korisnike u vezi s odabirom optimalne opreme za navodnjavanje, povećanjem priroda poljoprivrednih kultura na površinama koje se navodnjavaju, potrebom proizvodnje poljoprivrednih kultura koje se nedovoljno proizvode u Republici Hrvatskoj te drugim koristima primjene sustava javnog navodnjavanja, Županija navodi da je obrazovanje i informiranje poljoprivrednika kontinuirana aktivnost koja se provodi od 2006. te će se nastaviti provoditi i dalje.